

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNE (BİT)
YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ
(BALIKESİR ÖRNEKLEMİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ercenk HAMARAT

Balıkesir, 2011

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNE (BİT)
YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ
(BALIKESİR ÖRNEKLEMİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ercenk HAMARAT

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Alaattin KIZILÇAOĞLU**

Balıkesir, 2011

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı'nda 2008125211001 numaralı Ercenk HAMARAT'ın hazırladığı "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilgi ve İletişim Teknolojilerine (BİT) Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Balıkesir Örnekleme)" konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Başkan.....İmza.....

Unvanı, Adı-Soyadı

Yrd. Doç. Dr. Erdoğlan TEZCİ

Üye.....İmza.....

Unvanı, Adı-Soyadı (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Alattin KIZILGAOĞLU

Üye.....İmza.....

Unvanı, Adı-Soyadı

Yrd. Doç. Dr. Hakan ÖZALP

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylım.

06.10.2011

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Zübeyde GÜNEŞ YAĞCI

ÖNSÖZ

Birkaç basit işlemi ancak devasa boyutlarıyla gerçekleştirebilen bilgisayarlardan, iki elin parmaklarını geçmeyecek bir ağ bağlantısını güçlkle kuran internet zamanından; cebe sığan bilgisayarları kullanabildiğimiz, kablosuz ağ bağlantılarını cep telefonlarımızdan dahi kurabildiğimiz bir zamana gelmiş bulunuyoruz. İçinde bulunduğumuz dönemde bahsedilen bilgi ve iletişim teknolojisi elemanlarının dışında bir hayatı tasavvur etmenin neredeyse mümkün olmayacağı söylenebilir. Zira hayatın hemen hemen her alanında bilgi ve iletişim teknolojilerinin kaçınılması mümkün olmayan bir etkisi görülebilmektedir. Bu, her alanda az ya da çok görülebiliyorsa da insan hayatının en önemli kısımlarından biri olan eğitimde oldukça çok görülmektedir. Bu nedenle bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim ve eğitimle iç içe olan bireyler ile etkileşimlerinin bilim insanlarınca incelenmesi doğal bir sonuçtur.

Bu araştırma Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik tutumlarının incelenmesini konu edinmektedir.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde en başta uzun yıllar hem öğretmen hem de idareci olarak eğitim camiasına hizmet veren çok değerli Babam'a, çok kaliteli bir okul öncesi eğitimi borçlu olduğum kıymetli Annem'e, her zaman bana bir 'adam' örneği olan canım Ağabeyim'e, diğer bir deyişle beni hiçbir zaman maddi ve manevi olarak yalnız bırakmayan biricik aileme kalben müteşekkirim.

Çalışmamız boyunca maddi ve manevi olarak desteğini hiç eksik etmeyen tez danışmanım ve hem lisans hem de yüksek lisans eğitimimde yanımda olan kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Alaattin KIZILÇAOĞLU'na;

Henüz lisans öğrenimimin başında iken beni akademik konularla ilgilenmem konusunda yüreklendiren, okuma ve istişare temeline dayanan bir hukuku meydana getirip beni meclisine alan kıymetli hocam Öğr. Gör. Ahmet UYSAL'a;

Hem lisans hem de yüksek lisans eğitimimde bilimsel yöntem konusundaki irademi çelikleştiren ve bilimsel araştırma metodoloji konusundaki engin birikimini cömertçe benimle paylaşan kıymetli hocam Doç. Dr. Cevat ÖZYURT'a;

Hevesli bir yüksek lisans öğrencisinin hevesini kırmayıp beni doktora derslerine kabul eden, istatistik ve veri analizi konusunda bana çok şey öğreten kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Erdoğan TEZCİ'ye;

Başta bana bir hocadan ziyade bir ağabey olan kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Hakan ÖNAL olmak üzere tüm kıymetli hocalarıma;

Çalışmalarım sırasında gerek arkadaşlıkları gerekse pilot uygulamalardaki destekleri nedeniyle kıymetli arkadaşlarım Arş. Gör. Didem ÇAKMAK'a ve Arş. Gör. Murat POYRAZ'a;

Hem lisans, hem de yüksek lisans eğitimim boyunca beni hiç yalnız bırakmayan kıymetli arkadaşım İbrahim KALKAY'a;

Kısa sürede mükemmel bir ekip oluşturduğum tez çalışmamda benden hiçbir fedakârlığı ve katkısı esirgemeyen nev'i şahsına münhasır kıymetli arkadaşım Hakan ŞENEL'e;

Ayrıca, ismini burada zikredemediğim çok az da olsa çalışmada katkısı bulunan herkese en kalbî hislerimle teşekkür ederim.

Ercenk HAMARAT, 2011

ÖZET
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNE (BİT)
YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ
(BALIKESİR ÖRNEKLEMİ)

HAMARAT, Ercenk
Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Alaattin KIZILÇAOĞLU
Haziran 2011, 82 Sayfa

Bu araştırmanın temel amacı Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojilerine (BİT) yönelik tutumlarını belirlemektir. Araştırma tarama modelindedir ve Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören 330 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları İçin Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Genel Tutum Ölçeği (Sobitto-G) ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları İçin Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği (Sobitto-S) adında iki adet tutum ölçeği geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme sürecinde geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde yürütülmüştür. Ölçeklerin geçerliğini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Ölçeklerin güvenirliğine ilişkin ise, madde toplam korelasyonu, madde ayırt edicilik gücü ve Cronbach Alfa değerleri hesaplanmıştır. Sobitto-G için Cronbach Alfa katsayısı değeri .84, Sobitto-S için Cronbach Alfa katsayısı değeri .86 bulunmuştur. Ölçeklerin uygulanmasından elde edilen verilere, yüzde ve frekans analizi, ilişkisiz örneklem için t testi, ilişkili örneklem için t testi ve bağımsız örneklem için tek faktörlü varyans analizi ve Tukey testi yapılmıştır. Veri analizinde Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 17.0 programı kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının çoğunluğunun bilgisayarının olduğu ve bilgisayarlarının çoğunlukla internete bağlı olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmen adaylarının BİT'e yönelik tutumlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma yoktur. Araştırma bulgularına dayanarak söylenebilecek çarpıcı bir genel sonuç sınıf seviyesi düşüğe tutum puanlarındaki belirgin artıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Sosyal Bilgiler, Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Öğretmen Adayı, Tutum

ABSTRACT
INVESTIGATION OF SOCIAL STUDIES
PROSPECTIVE TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS
INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES (ICT)
(BALIKESIR SAMPLE)

HAMARAT, Ercenk

Balikesir University, Institute of Social Sciences

Master Thesis, Primary Main Department

Adviser: Assistant Professor Alaattin KIZILÇAOĞLU

July 2001, 82 pages

The main purpose of this study is to determine the attitude of the prospective Social Studies teachers to information and communication technologies (ICT). This research is a type of Survey Model and it contains 330 students who are first, second, third and fourth grade students from Social Studies Teaching department at Balikesir University Necatibey Education Faculty. Two types of attitude scales named as Attitude Scale towards Information and Communication Technologies for Social Studies Prospective Teachers (Sobitto-G) and Attitude Scale towards Using Information and Communication Technologies in Social Studies Education for Social Studies Prospective Teachers (Sobitto-S) to determine the attitude of the teachers to information and communication technologies are developed by researcher. The studies of validity and reliability during the scale development process are carried out at Mehmet Akif Ersoy University Education Faculty. Factor Analysis is practised to assign the validity of scales. As for reliability, item total correlation and item discrimination power and Cronbach Alfa value are figured out. It is figured out that Cronbach Alfa value is .84 for Sobitto-G and Cronbach Alfa value is .86 for Sobitto-S. Analysis of percentage and frequency and t test for independent sample and t test for dependent sample and one way analysis of variance for independent sample and Tukey test are applied to data attained by the application of scales. Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 17.0 program is used for data analysis.

That most of the prospective teachers have computers and internet is stated according to researsh results. And also there is no visible sexual difference in the attitude of the prospective teachers to ICTs. The striking general result of the research is that attitude points are getting higher in contrast to the grade of prospective teachers in that from the fourth grade to first grade.

Key Words: Education, Social Studies, Information and Communication Technologies, Prospective Teacher, Attitude.

“Kara gecelerde uykusuz kalıp göz nuru döktükleri ak kâğıtları yakarak medeniyet ateşini daima canlı tutan ve tutacak olan belli sayıda bilim insanına ithaf olunur.”

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET, ANAHTAR KELİMELEER	v
ABSTRACT, KEY WORDS	vi
İTHAF	vii
İÇİNDEKİLER	viii
ÇİZELGELER LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç, Problem Cümlesi ve Alt Problemler	3
1.3. Önem	4
1.4. Varsayımlar	6
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6
2. İLGİLİ ALANYAZIN	8
2.1. Kuramsal Çerçeve	8
2.1.1. Bilgi ve İletişim Teknolojileri	8
2.1.2. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	11
2.1.3. Eğitim Öğretimde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımı	12
2.1.4. Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımı	15
2.1.5. Tutum	18
2.1.6. Tutumların Ölçülmesi	20
2.1.7. Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Tutumların Ölçülmesi	21
2.2. İlgili Araştırmalar	22
3. YÖNTEM	29
3.1. Araştırmanın Modeli	29
3.2. Evren ve Örneklem	30
3.3. Veri Toplama Araçları	31
3.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları İçin Bilgi ve İletişim Teknolojilerine (BİT) Yönelik Genel Tutum Ölçeği (Sobitto-G) Geliştirme Süreci	31
3.3.1.1. Sobitto-G Pilot Uygulama Araştırma Grubu	32
3.3.1.2. Sobitto-G Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları	33
3.3.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları İçin Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği (Sobitto-S) Geliştirme Süreci	40
3.3.2.1. Sobitto-S Pilot Uygulama Araştırma Grubu	41

3.3.2.2. Sobitto-S Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları	41
3.4. Veri Toplama Süreci	46
3.5. Verilerin Analizi	47
4. BULGULAR VE YORUMLAR	49
4.1. Demografik Özellikler	49
4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi İçin Bilgi ve İletişim Teknolojisi Elemanlarını Kullanma Sıklıklarına Ait Frekans ve Yüzde Dağılımları	51
4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Genel Tutumlarının İlgili Değişkenlere İlişkin Karşılaştırılması	52
4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Kullanımına Yönelik Tutumlarının İlgili Değişkenlere İlişkin Karşılaştırılması	57
4.5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Genel Tutumları İle Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Kullanımına Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması	62
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	63
5.1. Sonuçlar	63
5.2. Öneriler	66
KAYNAKÇA	67
EKLER	75
EK 1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları İçin Bilgi ve İletişim Teknolojilerine (BİT) Yönelik Genel Tutum Ölçeği (Sobitto-G)	75
EK 2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları İçin Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği (Sobitto-S)	76
EK 3. Sobitto-G ve Sobitto-S Pilot Uygulama Ölçekleri	77
EK 4. Sobitto-G ve Sobitto-S Uygulama Ölçekleri	81

ÇİZELGELER LİSTESİ

		Sayfa Nu.
Çizelge 3.1	Çalışma Evreninin Öğretim, Cinsiyet ve Sınıflara Göre Dağılımı	30
Çizelge 3.2	Madde Ortak Faktör Varyans Değerleri, Özdeğerler, Açıklanan Varyans Oranları ve Madde Faktör Yük Değerleri	36
Çizelge 3.3	Ölçek Maddelerinin Madde Toplam Korelasyon Değerleri	37
Çizelge 3.4	Alt ve Üst % 27'lik Grupların Her Bir Maddeye Göre Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t Testi Sonuçları	39
Çizelge 3.5	Madde Ortak Faktör Varyans Değerleri, Özdeğerler, Açıklanan Varyans Oranları ve Madde Faktör Yük Değerleri	43
Çizelge 3.6	Ölçek Maddelerinin Madde Toplam Korelasyon Değerleri	44
Çizelge 3.7	Alt ve Üst % 27'lik Grupların Her Bir Maddeye Göre Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız T Testi Sonuçları	45
Çizelge 4.1	Demografik Özelliklerin Yüzde Frekansları	50
Çizelge 4.2	Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi İçin Bilgi ve İletişim Teknolojisi Elemanlarını Kullanma Sıklıklarına Ait Frekans ve Yüzde Dağılımları	51
Çizelge 4.3	Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sobitto-G Puanlarının Dağılımı ve Aritmetik Ortalamaları	53
Çizelge 4.4	Cinsiyet Faktörüne İlişkin Karşılaştırma	54
Çizelge 4.5	İkili Öğretim Faktörüne İlişkin Karşılaştırma	55
Çizelge 4.6	Öğretmen Adaylarının BİT'e Yönelik Tutum Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistiği	56
Çizelge 4.7	Bağımsız Örneklemeler İçin Tek-Faktörlü Varyans Analizi	56
Çizelge 4.8	Çoklu Karşılaştırma (Tukey Testi) Sonuçları	56
Çizelge 4.9	Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sobitto-S Puanlarının Dağılımı ve Aritmetik Ortalamaları	58
Çizelge 4.10	Cinsiyet Faktörüne İlişkin Karşılaştırma	59
Çizelge 4.11	İkili Öğretim Faktörüne İlişkin Karşılaştırma	60
Çizelge 4.12	Öğretmen Adaylarının BİT'i Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Kullanımına Yönelik Tutum Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistiği	61
Çizelge 4.13	Bağımsız Örneklemeler İçin Tek-Faktörlü Varyans Analizi	61
Çizelge 4.14	Çoklu Karşılaştırma (Tukey Testi) Sonuçları	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

		Sayfa Nu.
Şekil 3.1	Sobitto-G'ye Ait Yamaç Eğim Grafiği	35
Şekil 3.2	Sobitto-S'ye Ait Yamaç Eğim Grafiği	42

KISALTMALAR LİSTESİ

BİT	: Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BİLSEM	: Bilim ve Sanat Merkezi
ICT	: Information and Communication Technologies
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TTKB	: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
Sobitto-G	: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları İçin Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Genel Tutum Ölçeği
Sobitto-S	: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları İçin Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği
N	: Veri Sayısı
\bar{X}	: Aritmetik Ortalama
s.s.	: Standart Sapma
p	: Anlamlılık Derecesi
r	: Korelasyon Değeri
s.d.	: Serbestlik Derecesi
F	: Anova için F Değeri
f	: Frekans
KMO	: Kaiser-Mayer-Olkin

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ait; probleme, problem cümlesi ve alt problemlere, öneme, varsayımlara, sınırlılıklara ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem

İnsanın ilk ortaya çıkışından günümüzde içinde yaşıyor olduğumuz zaman dilimini kapsayan süreçte toplumsal yapılanmanın üzerine büyük etkisi olan tarım, sanayi, bilgi gibi etkenler dünya üzerinde yer alan toplumların farklı zaman dilimlerinde yahut eşzamanlı olarak tarım toplumu, sanayi toplumu ve bilgi toplumu süreçlerinin yaşanmasını sağlamıştır. Bu doğrultuda düşünüldüğünde toplumsal yaşayışımızda geçmişte nasıl yerleşik yaşama geçişte tarım aletlerinin kullanımı ile tarım toplumu doğmuşsa, sanayileşme ile birlikte sanayi makinelerinin kullanımıyla da sanayi toplumunun doğduğu ifade edilebilir. Anderson'a (2008) göre benzer şekilde teknolojik gelişmeler yoluyla BİT'in muazzam gelişimi sonucu bilginin hızlı yayılımı sayesinde BİT bilgi toplumu kavramını doğurmuştur. Bu nedenle bilgi toplumu kavramının temel ateşleyicisi olması sıfatıyla günümüzde BİT en çok incelenmesi gereken alanlardan biridir.

Bu noktadan hareketle BİT günümüz bireylerinin hayatlarının dışında addedilebilecek bileşenlerden biri değildir. Çünkü etkileri eğitim, sağlık, bankacılık, ticaret vb. gibi oldukça çeşitli alanlarda kendisini oldukça büyük bir oranda göstermektedir. Zira, günümüzde bahsedilen alanlarda bireylerin hemen hemen bütün işlemleri çevrim içi yapılabilmektedir (Giddens, 2000).

Aynı nispette gerek sınıf içi gerekse sınıf dışı eğitim faaliyetlerinde çevrimiçi veya çevrimdışı olarak BİT'in kullanımı oldukça yaygınlaşmıştır. Bu karşı konulamaz yaygınlaşma birçok yarar sağladığı gibi beraberinde bazı endişeleri de getirmiştir. Bu endişelerden en çok göze çarpanı BİT'in kısa ve uzun vadede bireylere ve topluma düzen mi yoksa kargaşa mı getireceği sorusunda vücuda gelmektedir (Zittrain, 2008; Miller ve Slater, 2001). Buradan hareketle BİT'in eğitim öğretim etkinliklerinde kullanılmasının etkileri, bu etkinlikler ile BİT'in farklı yönlerden ilişkisi, eğitim ortamlarında öğrenen veya öğretme işi ile meşgul olan bireylerin BİT'e yönelik tutum, algı gibi özellikler yönünden bilimsel çalışmalarda problem durumu olarak ele alınmasının alana belli katkılar sağlayabileceği ileri sürülebilir.

Öte yandan BİT'in gelişimi ile bireylerin de belli beceriler geliştirmesi gerektiği söylenebilir. Bu becerilerin en başında BİT okuryazarlığı gelmektedir. Birey, BİT'i öğrenme, bilgi edinme, sosyal etkileşim ve günlük hayatındaki ihtiyaçları için etkin olarak kullanabiliyorsa okuryazardır denebilir (Mioduser, Nachmias ve Baruch, 2008). Bu durumda bireylere BİT okuryazarlığının en iyi şekilde kazandırılabilmesi için eğitim aracılığı ile okullardır. Bu nedenle okulun parçası olan her eleman BİT ile alakadar olmak durumundadır. Ayrıca tüm derslerde olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersini öğretenler ya da öğretmen adaylarının BİT ile kendi derslerinin etkileşimini, gelişmeleri ve değişimi takip etmesi gerektiği ifade edilebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının BİT ile Sosyal Bilgiler dersi arasındaki etkileşimle ilgilenmesi, bu etkileşimi araştırması, düzenli takip etmesi gibi hususların öğretmen adaylarının BİT'e yönelik tutumları ile büyük bir ilgisi olduğu, konunun araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenlerle:

Araştırmanın amacını, eğitim fakültesinde öğrenime devam eden Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik tutumlarının belirlenmesi oluşturmaktadır.

1.2. Amaç, Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Araştırma, “İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT’e yönelik tutumları nasıldır?” problemine yanıt aramayı amaçlamaktadır. Problem çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitimi ve öğretimi için BİT elemanlarını kullanma sıklıkları nelerdir?
2. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT’e yönelik tutum düzeyleri nedir?
3. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT’e yönelik genel tutumları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
4. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT’e yönelik genel tutumları ikili öğretime göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
5. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT’e yönelik genel tutumları öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
6. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT’i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumları öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
7. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT’i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
8. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT’i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumları ikili öğretime göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
9. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT’e yönelik genel tutumları ile BİT’i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3.Önem

BİT'in büyük etkisi ile şekillenen çağımız, eğitim öğretim ile profesyonel olarak ilgilenen tüm bireyler gibi Sosyal Bilgiler eğitimi alanındaki bireylerden de belli yeterliklere sahip olmalarını gerektirmektedir. Bu yeterliklerden en önemlisi BİT'i etkin şekilde kullanabilme yeterliğidir. Bunun da büyük oranda BİT'e karşı olumlu tutum geliştirilmiş olması ile sağlanabileceği söylenebilir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik tutumlarının incelenmesi araştırma konusu olarak belirlenmiştir.

Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın genel amaçlarından biri, "Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır" şeklindedir (TTKB, 2005). Bu durum gelişen teknolojinin, BİT'in eğitime etkisinin yadsınmadığını ve gerekli ilginin gösterildiğini ortaya koymaktadır. Ancak bu ilgi sadece teorik düzeydedir. Öğretim programının genel amacını gerçekleştirebilmesi için öğretmen adaylarının BİT ile ilgili konularda belli bir tutuma sahip olması gereklidir. Bunun için atılacak ilk adım Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİTe yönelik tutumlarının belirlenmesi olmalıdır. Bu sayede öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimlerinde üzerinde durulması gereken noktalara ve adaylara sağlanması gereken teorik-uygulama eğitimlerine ışık tutulmuş olunacaktır. Öte yandan öğretmen adaylarının meslek hayatlarında sosyal bilgiler konu alanlarının öğretiminde BİT'ten yararlanma açısından daha etkin olabilecekleri ileri sürülebilir. Böylece Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik tutumlarının incelenmesi araştırma konusu olarak belirlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından BİT'e yönelik önemli iki proje yürütülmektedir. Birincisi BİT'in ülkemizdeki tüm okullarda yeterli altyapıya ulaştırılmasının ve bu alt yapıya yönelik eğitimlerin ulusal çapta verilmesinin hedeflendiği Fatih Projesi (Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi)'dir (MEB, 2011a). İkincisi ise öğretmenlerin konu alanını öğretirken kullanabilecekleri görselliğe dayalı çevrimiçi uygulamaları öğretmenlerin

hizmetine sunmayı hedefleyen TTNET Vitamin'dir (MEB, 2011b). BİT'in küresel ölçekte yadsınamaz etkisi politika, uluslar arası ilişkiler, sosyoloji, sosyal psikoloji vb. açılardan toplumda kendisini göstermektedir. Bu nedenle ulusal eğitim politikaları belirlenirken politikacıların Fatih Projesi gibi ulusal ölçekte bir proje yürütmesi günümüzün koşulları çerçevesinde konuya verilen hassasiyeti göstermektedir. Proje kapsamında yürütülen altyapı çalışmaları ve eğitimler kapsamında halihazırda çalışan öğretmenlerin kendilerine sağlanan altyapıyı (bilgisayar, internet, paket programları, eğitim yazılımları, konu alanı öğretim materyalleri vb.) aldıkları eğitimin kılavuzluğunda etkin bir şekilde kullanmaların beklentiler içinde olacağı düşünülebilir. Bu nedenle öğretmenlerin BİT'e yönelik tutumların alacakları eğitimi ve sonrasında sergileyecekleri başarıyı etkileyeceği düşünülebilir.

BİT'e yönelik dünya çapında birçok farklı değişken (BİT kullanma düzeyi, BİT'e sahip olma düzeyi vb.) açısından yapılan en kapsamlı çalışmalardan birini Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu gerçekleştirmektedir (UNESCO, 2011). Bu çalışmalar için kıtalar arası ve ülkeler arası araştırmalar sonucu düzenli periyotlarda raporlar yayınlanmaktadır. BİT ile ilgili küresel araştırma yapan ve düzenli periyotlarla raporlar yayınlayan bir diğer kurum ise Dünya Bankası'dır (The World Bank, 2011). Örneğin, ulusal BİT projemiz olan Fatih Projesi, Dünya Bankası ile imzalanan protokoller çerçevesinde hayata geçirilmiştir (MEB, 2011a). Yapılan çalışmalar için çok büyük bütçeler ayrılmaktadır. BİT ile ilgili dünya çapında büyük kurumların yüksek bütçeli araştırmalar yapması ise konuya verilen önemi göstermektedir.

Çağımızda halihazırda çalışan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının BİT'i konu alanlarının öğretimi amacıyla etkin bir şekilde kullanması beklenmektedir. Bu becerinin ardından öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının yine bugünün şartları göz önünde bulundurulduğunda BİT'i derslerde başarılı bir şekilde entegre edebilme becerisi de göstermesi gerekmektedir. BİT'e yönelik öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının tutumlarının incelenip pozitif hale getirilmesi sınıflarda teknoloji entegrasyonunu etkileyen faktörlerden biridir (Perkmen ve Tezci, 2011). Bu

nedenle diğer branşlar gibi Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik tutumlarının hizmet öncesi dönemde incelenmesi araştırmayı önemli kılan etmenlerdendir.

Ayrıca ulusal alan yazında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik tutumlarının incelenmesine yönelik çalışmaların çok sınırlı olması da araştırmanın sonuçları açısından önemli görülmektedir.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırma ile ilgili alanyazından sağlanan bilgiler karşılaştırmalı incelendiğinde sağlam ve dayanıklıdır.
2. Araştırma grubundaki bireylerin ölçek maddelerine verdiği yanıtlar samimidir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma kuramsal çerçeve yönüyle ulaşılabilen ve erişime açık alanyazınla sınırlıdır.
2. Araştırma, 2009/2010 öğretim yılında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencisi olan toplam 330 kişiyle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bilgi ve İletişim Teknolojileri: "Bilgisayar, internet, televizyon, radyo, telefon gibi çeşitli teknolojik araç ve kaynakların iletişim; bilginin üretimi, yayılması, saklanması ve yönetimi için kullanılmasıdır" (Tinio, 2003, s. 4).

Tutum: “Belirli nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimidir“ (Ajzen ve Fishbein, 2005, s. 175).

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı: “BİT’in öğrenme, çalışma, sosyal etkileşim ve günlük hayatın ihtiyaçları için etkin bir şekilde kullanılabilme becerisidir” (Mioduser, Nachmias ve Baruch, 2008, s. 26).

2. İLGİLİ ALANYAZIN

Bu kısımda öncelikle araştırma konusunun kuramsal çerçevesi irdelenmiş ve devamında araştırma konusu ile ilgili araştırmalar belli bir sistematik içinde kronolojik olarak özetlenmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

Araştırma konusunun dayandığı kuramsal temeller, tartışma ve değerlendirmeler şeklinde ilgili alanyazın dahilinde ve belli bir çerçeve ile bu bölümde sunulmuştur.

2.1.1. Bilgi ve İletişim Teknolojileri

BİT, çeşitli teknolojik araç ve kaynakların iletişim; bilginin üretimi, yayılması, saklanması ve yönetimi için kullanılmasıyla karşımıza çıkmaktadır (Tinio, 2003). Adı geçen araçlara bilgisayar, internet, televizyon, radyo, video, telefon vb. örnek verilebilir (Paas, 2008). Bu teknolojik araçların içinde eğitim faaliyetleri için kullanımda en önde gelenlerin çoğunlukla bilgisayar ve internet olduğu söylenebilir (Anderson, 2008). Bu nedenle bilgisayar ve internet eksenli bir BİT kuramsal çerçevesi çizilmiştir.

İnsanlık tarihi boyunca belli dönemlerde ortaya çıkan yenilikler insanın sosyal hayatında çok önemli etkiler göstermiş ve bu etkileşim devrim niteliğinde bir karaktere bürünen sonuçlar doğurmuştur. Bell (1973/1998) insan topluluklarının sosyal iletişimlerinin karakterinde konuşma, yazı, matbaa ve şimdi de telekomünikasyon olmak üzere belli başlı dört devrime

tanık olduklarını belirtmektedir. Başlarda telekomünikasyon ile görülen yeniliklere ilaveten bilgisayar ve internet de ortaya çıkınca BİT bütünsel adındaki yenilik insan hayatını sosyal, kültürel, ekonomik ve diğer birçok açıdan etkilemiştir.

BİT'in sunduğu temel dört özellik şunlardır: Hız, depolama kapasitesi, uğraşsız iletme ve interaktivite (Prichard, 2007). BİT, ulaşım ve erişimde köklü bir yenilik getirerek hızlanmayı sağlamıştır. Tüm dünyadan anında haber alabilme, gereken bilgiye anında erişme ve bilgiyi anında iletebilme bu sayede gerçekleşmiştir. Bilhassa, internet, küresel ve yerel olan arasındaki sınırları belirsizleştirmiş, iletişim ve etkileşimde yeni kanallar açmış ve giderek daha fazla günlük işin çevrim içinde görülmesini sağlayarak, günlük yaşamın sınırlarını dönüştürmüştür (Giddens, 2000).

Öte yandan, günlük hayatı hızlandıran BİT oldukça hızlı gelişen devasa bir bilgi kaynağı da yaratmıştır. Bunun nedeni ise, onun şu an için sonsuz kapasitede görünen bilgiyi muhafaza edebilme özelliğinde gizlidir. BİT böylesine geniş çapta bilgi muhafazası sonunda bir patlamayı meydana getirmiş ve ilk kez 1968'de Kohyama tarafından kullanılan Enformasyon Toplumu metaforunu doğurmuş; buna karşın 1990'lı yılların başında ise daha çok bilginin ekonomik değer ifade etmesi ile ilgili olan Bilgi Toplumu metaforu belirlemiştir (Anderson, 2008).

Görüldüğü üzere BİT'in sosyal hayata en çok etki eden özelliği bireylerin sosyal hayatına *hız* kazandırmasıdır. Bu sayede insanın klasik mekan algısında derin çatlaklar meydana gelmiş ve sanal gerçekliğe dayanan yeni bir mekan algısı oluşmuştur. *Sosyal hızlanma*, BİT'in etkilerinin en çarpıcı şekilde görülebileceği kavramlardan biridir ve buna göre BİT ile birlikte sosyal hayatta çok yakından hissedilen hızlanma etkili şekilde kendisini göstermiştir (Scheuerman, 2009). Günlük yaşamın temposunda, sosyal etkileşimlerde, ekonomik faaliyetlerde, hatta vatandaşlık etkinliklerinde çarpıcı şekilde belirginleşen hızlanma, insanı derinden etkilemiş, düşünce ve davranış kalıplarını yeniden yapılandırmaya itmiştir.

BİT'in bu karşı konulamaz biçimde yükselen sosyal etkisi insanı bazı umut yahut endişe veren düşüncelere itmiştir; zira BİT'in özellikle internetin nedenini teşkil edeceği sosyal değişimin topluma huzur mu yoksa karmaşaya getireceği ikilemi insan zihnini son yirmi yılda meşgul eden en belirgin sorulardan biridir (Zittrain, 2008; Tarcan, 2005; Miller ve Slater, 2001). Bazı sosyal bilimciler internetin dünya üzerinde demokrasiyi bir kurum olarak geliştireceğini ve sosyal kalkınmayı artıracaklarını iddia ederken, bir grup sosyal bilimci ise interneti demokrasi ve özgürlükler için bir tehdit, hatta insanlığın felaketine sebep olabilecek bir faktör olarak görmektedir (Tarcan, 2005). Bu kadar farklı yansımaların olmasını sosyal değişim için Kağıtçıbaşı (1983) tarafından yapılan, teknolojik değişmelerin birey düzeyindeki değişmelerle birlikte ve onlarla etkileşim halinde olduğu açıklamasına dayandırabiliriz; çünkü bu süreç devam etmekte ve insanın sosyal hayatı bu süreç çizgisinde hala şekillenmektedir.

İnsanlık tarihinde çığır açıp sosyal yapıyı değiştirmeye zorlayan yeniliklerin teknoloji kökenli olduğu söylenebilir. Bu yeniliklere çokça örnek verilebilir; ama öne çıkan bazılarından bahsedilirse, ateşin bulunması ile dış dünyadan korunmanın daha etkin sağlanmasında, yazı ile kalıcılığın sağlanmasında, tekerleğin icadı ile ulaşım hızının artmasında, matbaa ile entelektüel yayımın sağlanmasının sayesinde yaşanan ilerlemede ve buharlı gemilerin icadı ile dünyanın neredeyse tamamına erişilmesinde teknoloji kökenli yeniliklerin insan hayatına ne denli çarpıcı etkilerinin olduğunu görebiliriz.

Son olarak, BİT ile birlikte hayatın hızlanması ve bilginin öneminin artmasında yine teknolojik bir yeniliğin insanın günlük hayatına derinden etki etmiş ve düşünüş çizgisinde kırılmalara yol açmış olduğu söylenebilir.

2.1.2. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı

Bilinen şekliyle basılı belgeleri okuyabilme ve yazıyı etkin kullanabilme anlamına gelen okuryazarlık BİT'in etkisi ile yeni anlamlar kazanmıştır. Bilgisayar, internet gibi BİT öğeleri ile bilgisayar okuryazarlığı, internet okuryazarlığı gibi yeni okuryazarlıklar ortaya çıkmıştır. Çalışmanın mahiyeti ve kapsayıcı olması bakımından bu kısımda BİT okuryazarlığı kavramı ele alınacaktır.

BİT okuryazarlığı, okuma yazma becerilerinin geliştirilmesinin dışında, BİT'i öğrenme, çalışma, sosyal etkileşim ve günlük hayatın ihtiyaçları için etkin bir şekilde kullanabilme becerisi anlamına gelmektedir (Mioduser, Nachmias ve Baruch, 2008). Klasik okuryazarlık bireysel, belli bir çevrede yapılandırılmış, teknik, ve okul odaklı iken; BİT okuryazarlığı daha çok sosyal, doğal, dönüşüm içinde ve ev/topluluk odaklı gelişmektedir (Baguley, Pullen ve Short, 2010).

BİT bireylere çok büyük topluluklarla kolayca istedikleri yerden etkileşimde bulunabilme imkanı tanımıştır. Bu durumun yeni bir dil, yeni bir mekan ve yeni bir dinamik yapıya dayalı çevre meydana getirdiği söylenebilir. Bireylerin bu yeni çevrede sağlıklı şekilde var olabilmeleri ise nitelikli bir BİT okuryazarı olmalarına bağlıdır. Ayrıca BİT okuryazarlığı teknolojinin iletişim için etkin bir şekilde kullanılmasını da içermektedir; zira bu durum BİT okuryazarlığında her yaş grubu için sahip olunması gereken bir beceridir (Snyder, Jones ve Bianco, 2005).

BİT okuryazarlığı, BİT'in yaratmış olduğu yeni ortama uyum için gereken becerilerin ne kadar geliştirilmiş olduğu şeklinde de ifade edilebilir.

2.1.3. Eğitim Öğretimde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımı

BİT insan hayatında belirlediği ilk andan itibaren sosyal, ekonomik, kültürel alanlarda nasıl derin bir etkiye sahip olmuşsa bu gibi alanların topluca bir sonucu olarak adlandırılabilir eğitim alanında da oldukça derin bir etkiye sahip olmuştur. 1960'lı yıllarda bilgisayarın, 1990'lı yıllarda ise internetin ortaya çıkması ile BİT'in eğitim için oldukça önemli bir potansiyel olduğu fark edilmiş ve bu potansiyelin eğitim faaliyetlerinde nasıl kullanılabilirliği, öğretmenler, eğitim araştırmacıları ve politikacılar tarafından üzerinde çokça durulan konulardan biri olmuştur (Voogt ve Knezek, 2008). Birçok ülkede BİT ile öğrenci/öğretmen etkileşimi, öğretim yöntemleri gibi konularda araştırmalar yapılarak eğitim öğretim programı ile BİT entegrasyonu çalışmaları yapılmış ve bunun sonucunda Şili, Finlandiya, Singapur ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde eğitim sistemlerini gelecek odaklı geliştirme yönünde politikalar üretilmiştir (Ainley, Enger ve Searle, 2008).

Başka bir açıdan bakıldığında BİT ile birlikte meydana gelen bilgi patlaması sonucu yaşanan süreçte hangi tür bilginin eğitimde kullanılması yahut öğretilmesi önemli bir sorunu teşkil etmiştir. Bu nedenle eğitim ile ilgilenenler bu sorunun çözümü ve BİT'in eğitimde en sağlıklı şekilde nasıl kullanılabilirliği konusu ile de yakından ilgilenmişlerdir (Anderson, 2008).

Dede'ye (2008) göre BİT'in eğitimde kullanılmasının etkisine eğitim felsefesi açısından bakıldığında bilginin kesin ve tecrübelerle kazanıldığına inanan davranışçıların eğitimde BİT'ten yararlanmanın öğrenci motivasyonunu artırabileceği ve içerik aktarımının daha etkili olabileceğini savundukları görülmektedir. Öte yandan bilginin hem tecrübelerle hem de düşünce ile oluştuğuna inanan bilişselcilerin eğitimde BİT'ten yararlanmanın kompleks problem çözümlerinde, öğrenciye geribildirim gönderilmesinde, okuma ve ikinci bir dil öğreniminde oldukça yararlı olabileceğini savundukları dikkati çekmektedir.

Son olarak bilginin içsel yapılanma ile oluştuğuna inanan yapılandırmacıların eğitimde BİT'ten yararlanmanın öğrencilerin bireysel olarak araştırma yaparak bilgi toplamasında, görselleştirme ve çok boyutluluk sayesinde derin öğrenme sağlanmasında ve farklı bakış açılarına imkan tanıyarak düşünce gelişiminde yararlı olabileceğini savunmaktadır.

Bilgisayar ve internetin son kırk yıldır etkin bir şekilde eğitim öğretimde kullanılması ile eğitim alanyazınına yeni kavramlar girmiştir. Bu kavramların belli başlıcaları; bilgisayar destekli eğitim, web tabanlı öğrenme, elektronik öğrenme, uzaktan eğitim, internet temelli öğrenme şeklinde sıralanabilir (Voogt ve Knezek, 2008).

BİT temelli eğitim ile öğrencilerde geliştirilmesi hedeflenen özelliklerin sağlıklı iletişim becerisi, yaratıcılık, işbirliği, BİT okuryazarlığı ve günlük hayat için beceriler olduğu söylenebilir (Anderson, 2008). Bu hedefler, özellikle BİT'in eğitime getirdiği en önemli yeniliklerden biri olan uzaktan eğitim ile mekan algısında büyük bir farklılaşma yaratılarak gerçekleştirilmektedir. Uzaktan eğitim bireylere klasik sınıf içi eğitimin sınırlılığından kurtararak eğitim faaliyetlerinde büyük esneklik kazandırmış ve günümüz sosyal hayatının yoğunluğunda bireylerin eğitim görebilmesi şansını tanımıştır (Nikolov ve Nikolova, 2008). Bu durum iki yönde etki etmiştir. İlki, teknolojiden yararlanarak toplumun geniş kitlelerini eğitime şansının yakalanması; ikincisi ise, eğitim faaliyetlerinin bireyselleşmesi diğer bir ifade ile kendi kendine öğrenme ortamına imkan sağlanmasıdır (Yurdakul, 2007).

İnternette büyük miktarlarda veri sağlanabilmesi, bilgiye kolay erişim ve zengin iletişim olanakları, internetin eğitim öğretim amaçlı kullanılabileceği fikrini doğurmuştur (Şahan, 2007). Bu fikir ile beraber eğitim öğretim ortamında belli değişiklikler meydana gelmiştir. Örneğin; hükümetlerin okullarda bilgisayar ve internet içeren yeni sınıf düzenleri oluşturmaları, hizmet içi eğitim yoluyla öğretmenlere eğitim vermeleri, öğretim programlarında BİT konularının yerini alması, tüm ders kitaplarında ünite sonlarında web bağlantıları ile öğrencilerin internette doğru yararlanmasının sağlanması gibi (Cullingford ve Haq, 2009). Ayrıca okullardaki

öğrenci sayısının ve bilgi miktarının hızlı yükselişi, öğretmen yetersizliği, bireysel farkların ön plana çıkarılması gibi sorunlara eğitimde BİT'in kullanılması ile çözüm üretilebilmektedir (Alkan, 1998).

BİT'in etkisi ile bilginin doğasında da belli dönüşümler meydana gelmiştir. Bilgi çok değişken bir yapıya kavuşmuş ve açık bir ortamda muhafaza edilebilir bir hale dönüşmüştür. Bu nedenle öğrenciler bilginin klasik doğasında olduğu gibi belli bir sistem dahilinde belli bilgilerin aracılığı ile sadece öğretmenler tarafından eğitilen bireyler olmaktan çıkmışlardır (Raudaskoski, 2006). Aksine BİT'in eğitimde kullanılması ile öğrenciler eğitim ve öğrenme faaliyetlerinde çok daha aktif yer alabilmektedirler.

Öğrenme faaliyetlerinde öğrencinin aktif olmasının yanı sıra, öğrenme ortamında interaktif olanaklar sağlayan BİT eğitimde görsel ve işitsel araçlarla eğitimde zenginliği sağlamaktadır. Bu nedenle eğitimin kalitesinin yükseldiği söylenebilir.

BİT'in eğitim öğretimde kullanılması ile göze çarpan en büyük yeniliklerden biri çevrim içi öğretim yapabilmek imkanıdır (Gudea, 2008). Öğretmenlerin ders materyallerini internet üzerinden yayınlaması, ders için internet üzerinden iletişim kurulabilmesi, webquest uygulamaları, öğrencilerin oldukça geniş bir bilgi kaynağına serbest erişebilmesi gibi BİT'in sağladığı imkanlar eğitim için oldukça yarar sağlamış ve eğitim ortamına esneklik kazandırmıştır.

Öğretim programında, öğretim yöntemlerinde, öğrenme ortamında olduğu gibi öğrenci ve öğretmenin rollerinde de BİT'in kullanımı ile değişim yaşanmıştır (Gudea, 2008; Dede, 2008; Şahan, 2007). BİT'in eğitimde kullanılması ile öğrenci tüm öğrenme sürecinde aktiftir (Gudea, 2008). Öğretmenin değişen rolünde ise genel olarak süreci öğrenci etkililiği ekseninde kontrol eden ve öğrencinin bilgiyi bulmasına, özümsemesine ve yapılandırmasına rehberlik eden bir yapı görülmektedir (Dede, 2008).

BİT'in eğitimde kullanılması ile öğretmen doğrudan bilgiyi aktarıcı rolünden uzaklaşmıştır. Öğrencinin merkeze alındığı ve öğretmenin öğrenciye bilgiye ulaşma ve doğru şekilde alma sürecinde yönlendirici olduğu yeni bir eğitim öğretim yapısı ortaya çıkmıştır (Cullingford ve Haq, 2009; Gudea 2008). Bu durum BİT'in eğitim öğretime etkisini ve kullanımı sonucu meydana gelen sonuçları göstermektedir.

Yeni bir kültür yarattığı iddia edilen BİT'in eğitime etkisi ile de eğitim ile ilgili tüm bireylerin kendilerini bu yeni kültüre uymaya mecbur hissetmeleri kaçınılmazdır (Williams, 2001). Bu nedenle günümüzde eğitim öğretim faaliyetlerinde oldukça önemli yer eden BİT'in kullanılması, etkililiği ve eğitim öğretim ile sağlıklı şekilde bütünleştirilmesi için gerekli sorumluluklar ilgililer tarafından yerine getirilmeli ve bu yöndeki değişim doğru şekilde hazmedilmelidir.

Sonuç olarak, eğitim öğretim faaliyetlerinde BİT sayesinde etkisi oldukça hissedilen bir dönüşüm yaşanmıştır. Bu dönüşüm ile öğrenme ortamı, öğretim programı, öğretim yöntemleri, öğrenci ve öğretmen gibi eğitim öğretim faaliyetlerinin temel direklerinden olan öğelerde değişimler olmuştur. Bu değişimleri doğru anlayabilmek için ilgililer bilimsel çalışmalar yapmış ve bu çalışmaların sonuçları pratikte de uygulamaya konulmuştur. BİT gelişimini oldukça hızlı seyirde sürdüren dinamik bir yapı içermektedir. Bu nedenle, BİT'in eğitim öğretime etkisinin ve eğitim öğretimde kullanımının araştırılması ve araştırma sonuçlarının uygulamada kullanılmasının günümüz eğitim öğretimin niteliğinin artırılması için önemli bir gereklilik olduğu söylenebilir.

2.1.4. Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımı

Eğitimin oldukça farklı alanlarında büyük etki etmiş olan BİT'in Sosyal Bilgiler eğitimi ve öğretiminde de büyük etkisinin olduğu düşünülebilir. Günümüzde bireylerin iyi birer BİT okuryazarı olabilmeleri için eğitimin her

alanında olduğu gibi Sosyal Bilgiler eğitimi ve öğretiminde de BİT'in kullanılması gerektiği ileri sürülebilir. Bu nedenle BİT'in Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanılmasının etkilerinin ve meydana getirdiği sonuçların araştırılmasının da bir gereklilik arz ettiği iddia edilebilir.

Agostino (2003) Sosyal Bilgiler eğitimi ve öğretiminde BİT'in kullanımının tarihsel gelişiminde öne çıkan beş öğeye vurgu yapmıştır. Bu öğelere bakıldığında öncelikle e-posta yoluyla yapılan elektronik iletişimle karşılaşılır. Bu sayede öğrenci sınıfındaki diğer öğrencilerle ve öğretmeni ile sınıf dışı iletişim ve etkileşim kurabilmektedir. İkinci olarak elektronik sunumlar ile karşılaşmaktadır. Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersi için yaptıkları araştırmaları ve ödevleri bilgisayar ve projeksiyon makinesi sayesinde görsel öğelerin katkısı ile sınıfta sunabilme imkanına sahip olmuşlardır. Fakat elektronik sunum geleneksel bilgi aktarımcı bir yapıda öğretmen tarafından kullanılırsa tüm etkililiğini yitirebilmektedir. Üçüncü olarak karşılaşılan ise BİT'in eğitim için en çok kullanılan elemanlarından biri olan bilgisayar yazılımlarıdır. Bu yazılımlara paket programlar, simülasyon yazılımları, sunum programları, ses-film programları, çizim programları, web sayfası hazırlama programları ve benzeri gibi yazılımlar örnek verilebilir. Bilgisayar yazılımları sayesinde eğitim öğretim ve öğretim zenginleştirilebilir ve öğrenmede çok boyutluluk sağlanarak derinlik kazandırılabilir. Dördüncü olarak karşılaşılan öğe mültimedya'dır. Buna, dijital harita, ses, grafik, görüntü, animasyon ve benzeri örnek verilebilir. Eğer Sosyal Bilgiler dersinde belli bir konuya yoğunlaşmış ise mültimedya en kullanışlı BİT öğesi olabilmektedir. Son olarak karşılaşılan öğe ise daha önce bahsedilen öğelerin tümünün sağladıklarını içeren internettir. İnternet, Sosyal Bilgiler için coğrafya, tarih, ekonomi, politika, sosyoloji ve psikoloji konularının anlaşılmasında ve web sayfaları sayesinde öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Sosyal Bilgiler Eğitimi ve öğretiminde BİT'in en önemli elemanlarından biri olan web sayfalarının kullanımında göze çarpan en önemli nokta web sitesinin Sosyal Bilgiler için belirlenen standartlara uygunluğunun öğretmen tarafından denetlenmiş olması gerekliliğidir. Bu standartlara, web sitesinin

içeriğinin birincil kaynaklardan oluşturulması, görsel materyallerinin etkili kullanılması, bütünlük içermesi, sade ve anlaşılır olması gibi örnekler verilebilir (Pitler, Hubbell, Kuhn ve Malenoski, 2007; Agostino, 2003). Bu nokta göz önünde bulundurulursa web sitelerinin Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde daha etkin kullanılabileceği iddia edilebilir.

Web sayfalarından yararlanmak Sosyal Bilgiler için düşünsel anlamda da yararlı olabilmektedir. Web sayfalarından elde edilen bilgi, çevrim içi tartışma forumlarında görüş bildiri öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri geliştirir ve düşünsel becerisini zenginleştirir (Rickly, 2004). Ayrıca daha önce vurgulandığı gibi bazı felsefecilerin iddiası internetin demokrasiyi geliştireceği yönündedir. Sosyal Bilgiler eğitiminde oldukça önemli bir yere sahip olan demokrasi kavramının klasik eğitime nazaran web tabanlı eğitim ile daha etkili öğretilbildiği görülmüştür (Tezci, 2003). Bu durumda BİT'in Sosyal Bilgiler kapsamında bulunan soyut kavramların öğretiminde de kullanılabileceği söylenebilir.

Vatandaşlık eğitimi de Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde önemli bir yer tutmaktadır. Web tabanlı uygulamalar ve internet Dijital Vatandaşlık kavramını meydana getirmiştir. Bu bağlamda Berson (1996) temel amacınının demokratik toplumda eleştirel düşünebilen ve karar alabilme yetisine sahip etkili vatandaşlar yetiştirmek olan Sosyal Bilgiler'de BİT'in kullanımının vatandaşlık eğitiminde önemli bir katkısı olduğunu dile getirmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgilenen ya da ilgilenecek olan bireyler alanları ile ilgili kaynaklara erişim, kütüphane kataloglarını tarayabilmeleri, tarihi arşiv belgelerine erişim, çevrim içi müze ve alan gezileri imkanı, günlük gazete ve dergilerin son baskılarına erişim, Sosyal Bilgiler içeriği ile ilgili ses ve görüntü kayıtlarını elde edebilme, ortak ilgi alanına sahip bireyler ile görüş paylaşımı imkanı gibi nedenlerle BİT'i öğretim sürecinde kullanırlar (Braun ve Risinger, 1999). Böylece Sosyal Bilgiler öğretim süreci, öğrenme ortamı ve öğretim yöntemleri BİT sayesinde zenginleştirilir.

Araştırmalar, BİT destekli öğretimin öğrencilerin eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme ve karar alma becerilerinin geliştirilmesinde çok önemli bir rolünün olduğunu göstermiştir (Berson, 1996). Fakat Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin BİT'i eğitim öğretim amaçlı faaliyetlerde kullanmak yerine daha çok kişisel olarak bilgiye ulaşma amacıyla kullandıkları belirlenmiştir (Açıkalin ve Duru, 2005). Oysa BİT'in kullanıldığı Sosyal Bilgiler için öğrenme ve öğretmenin daha eğlenceli olacağı, başarının yükseleceği, Sosyal Bilgiler Dersi'nin daha iyi anlaşılacağı, soyut ve kavranması zor kavramların dijital ses ve resim gibi görselleştirme destekleriyle daha iyi somutlaştırılabileceği ve ders için özel yazılımlar geliştirmenin oldukça yararlı olacağı belirtilmektedir (Kan, 2008).

Günümüz eğitiminin gerekleri düşünöldüğünde Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde BİT'in imkanlarından öğretim amaçlı daha çok ve etkili bir şekilde yararlanılmalıdır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin/öğretmen adaylarının BİT'e yönelik tutumlarının incelenmesinin BİT'i eğitim öğretimde daha etkin kullanabilmelerine katkı sağlanabilmesi için yararlı olacağı düşünölmektedir.

2.1.5. Tutum

Tutum, diğer bireylerle aynı fikirde olma, diğer bireyler için fedakarlıkta bulunma vb. birçok farklı davranışı özetlemesi nedeniyle insan davranışının tetikleyicisi olması, insanın dünyayı nasıl algıladığını yansıtırma yolu olması ve sosyoloji, politika, psikoloji, sosyal psikoloji ve son dönemde eğitim alanında önem kazanarak disiplinler arası olması gibi nedenlerle bilimsel araştırmalarda üzerinde durulan kullanışlı ve popüler kavramlardan biridir (Oskamp ve Schultz, 2005).

Yaygın olarak tutum, "belirli nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimi" olarak tanımlamaktadır (Ajzen ve Fishbein, 2005, s. 175). Göröldüğü

üzere tutumda öne çıkan ana özellik belli bir davranışa yönlendiren içsel bir eğilimin tetikleyici bir konumda olmasıdır.

Tutumun yapısına bakıldığında biliş, duyuş ve davranış olmak üzere üç temele dayandığı dikkati çekmekte ve yapılan araştırmaların oldukça büyük bir kısmının ifade ettiğine göre tutumun yapısının öncelikle duyuşsal temele dayanmakta olduğu görülmektedir (Fabrigar, MacDonald ve Wegener, 2005). Tutum hakkında sahip olunan bilgiler ve bunların sözle bildirilmesi bilişsel öğeyi, tutum objesine karşı heyecanlanma, terleme, mimikler gibi gözlenebilen duygusal tepkiler duyuşsal öğeyi ve tutum objesine karşı gözlenebilen tüm sözsel ya da diğer davranışlar davranış ögesini oluşturmaktadır. Bu öğeler aynı zamanda tutumu oluşturur; ayrıca tutumların kökeninin çocukluğa dayandığı iddia edilmekte ve genelde doğrudan deneyim, pekiştirme, taklit ve sosyal öğrenme ile yoluyla edinildikleri belirtilmektedir (Kağıtçıbaşı, 1983).

Tutumun özelliklerine bakıldığında öne çıkan bazı noktalar şöyledir: Tutum anlık bir sürede sergilenmezler aksine devamlılık ve kararlılık gösterirler. İnsan ve obje ilişkisinde tutum belli bir yanlılığa yol açar. Herhangi bir objeye karşı olumlu ya da olumsuz tutum oluşması o objenin başka objelerle karşılaştırılması sonucu gerçekleşir. Tutum bir tepki gösterme şekli değil, tepki gösterme eğilimidir ve son olarak geliştirilen tutum olumlu yahut olumsuz davranışlara yol açabilir (Fabrigar, MacDonald ve Wegener, 2005; Tavşancıl, 2002). Yeni bir objeye yönelik davranışlarda, geliştirilen tutumların ne derece etki ettiğinin görülmesi dikkat çekicidir.

Tutumların öne çıkan en önemli üç işlevinin bireylerin dünyayı ve etrafında gerçekleşen olayları anlamasını sağlama, diğer bireylerin yanlışlarının tutumları sayesinde görülerek bireyde öz-saygı geliştirme ve diğer bireylerin algısına bireyi yerleştirerek bireye öz-kimlik kazandırma olduğu belirtilmektedir (Oskamp ve Schultz, 2005). Belli olaylar sonucu veya objelere karşı tutumların davranışları şekillendirmesini bir başka işlev olarak görmekteyiz (Ajzen ve Fishbein, 2005). Bu işlevleri ile tutumların insan hayatında oldukça önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

2.1.6. Tutumların Ölçülmesi

Tutumlar, sosyal psikologlar, sosyologlar, politikacılar, ekonomistler ve son dönemde eğitimbilimciler tarafından ne yönde değiştikleri ve davranışlara nasıl etki ettiklerinin belirlenmesi amacıyla ölçülmektedir (Knosnick, Judd ve Wittenbrink, 2005). Çünkü insan davranışının altında yatan nedenlerin ortaya çıkarılması davranış değişikliği sağlanabilmesi için önemlidir denebilir.

Tutumlar doğrudan ölçülemez, ancak sorulara cevap verme ve fikirlerin belirtildiği sözsel davranışlar yoluyla ölçülebilirler. Çeşitli tutum ölçme teknikleri arasında en yaygını tutum ölçekleridir. Bu ölçeklere Bogardus Ölçekleri, Thurstone Ölçekleri, Guttman Ölçekleri ve Likert Ölçekleri örnek verilebilir. Tutum ölçeklerinde objektif bir ölçüm sistemi kurabilmek için yapılmış girişimler sergilenir (Kağıtçıbaşı, 1983; Duverger, 2002).

Tüm maddelerin aynı tutumu ölçmesi amacı ile düzenlenmesi ile tek boyutluluğun sağlanması ve diğer tutum ölçeklerine göre daha basit analiz edilebilmesi nedenleriyle en kullanışlı ve yaygın ölçeğin Likert Ölçekleri olduğu söylenebilir (Oskamp ve Schultz, 2005; Duverger, 2002; Kağıtçıbaşı, 1983; Likert, 1932). Toplumda meydana gelen olaylara, değişime, sosyal patlamaların etkilerine yönelik oluşan tutumları ölçmeye yönelik tutum ölçekleri kullanılmıştır. Rensis Likert 1930'lu yıllarda evrenselciliğe, ırk sorununa, emperyalizme ve benzeri konulara ilişkin tutumları ölçmek amacıyla tutum ölçekleri geliştirmiştir (Likert, 1932). Ayrıca Likert Ölçeklerinin en fazla kullanıldığı yer 1936 yılında Rundquist ve Sletto tarafından büyük ekonomik buhran sırasında Amerikan halkının tutumlarını ölçmek amacıyla yapılan araştırmadır (Duverger, 2002).

Sosyal Bilimlerde ölçmeye ve araştırmaya konu olan ve bu nedenle dikkatli bir şekilde ölçülmesi gereken psikolojik değişkenlerden biri tutumdur. Bu nedenle tutum ölçeklerinin geliştirilme süreci gerektiği gibi izlenmeli, ölçeklerin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları tüm bilimsel kaidelere uygun gerçekleştirilmelidir (Tezbaşaran, 2008; Likert, 1932). Böylece geliştirilen

tutum ölçekleri ile ölçülmesi hedeflenen tutumlardan elde edilen ölçüm sonuçlarının yeteri kadar geçerli ve güvenilir olacağı, problemlerin çözümünde etkin olunacağı ve çalışılan bilimsel alana daha yararlı katkılar sağlanabileceği iddia edilebilir.

2.1.7. Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Tutumların Ölçülmesi

BİT'in insan hayatına bu denli büyük etki etmesi ile birlikte yapılan araştırmalar sosyal, ekonomik, kültürel, eğitimsel etkilerini tespit etmek ve böylece BİT'in sahip olduğu potansiyeli hayatın her alanında en iyi şekilde kullanabilmek üzerine yoğunlaşmıştır. Eğitim alanında ise BİT'in öğrenme-öğretme yöntemlerinde farklılaşmalara yol açması, eğitim için yeni imkanlar sunması, eğitimi bireyselleştirmesi ve daha bir çok yeni etkisi ile BİT öğrencilerin tutumları üzerinde oldukça etkili olmuştur (Cullingford ve Haq, 2009; Anderson, 2008; Pritchard, 2007). Bu nedenle BİT'e yönelik tutumların incelenmesinin günümüz eğitimi için öncelikli bir konu olduğu ve elde edilen sonuçların kullanılması ile eğitimde daha doğru bir yolun izlenebileceği düşünülebilir.

Genelde eğitim ve özelde Sosyal Bilgiler eğitim öğretimi düşünüldüğünde, BİT'in kullanıldığı Sosyal Bilgiler dersinin daha etkili olduğu görülmüştür (Kan, 2008; Açıkalin ve Duru, 2005; Berson, 1996). BİT'in oldukça hızlı bir şekilde değişen ve gelişen yapısı göz önünde bulundurulduğunda eğitim öğretim ile ilgilenen bireylerin tutumlarının nitelikli ölçeklerle ölçülmesinin bu değişken ortama uyum sağlayabilmeleri yönünde öğretmen adaylarına bilimsel katkı sağlanabilmesi için oldukça önemli olduğu söylenebilir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Bilgi ve İletişim Teknolojileri'ne yönelik tutumları inceleme amacı ile yapılan ulusal ve özellikle uluslar arası alanyazında çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Çeşitli türdeki (tez, makale, bildiri) çalışmalardan kuramsal çerçeve oluşturulurken ve ölçek geliştirme sürecinde yararlanılmıştır. Böylece araştırma sahası ve yöntemin daha etkin tanınmış olacağı düşünülmüştür. İncelenen çalışmaların seçiminde konu ile doğrudan ilişkili olma şartı göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca inceleme sırasıyla tezler, yabancı-yerli makale ve bildiriler olmak üzere sistematik ve kronolojik bir biçimde gerçekleştirilmiştir.

Gürol (1990) "Eğitim aracı olarak bilgisayara ilişkin öğretmen görüş ve tutumları" adlı araştırmasında bilgisayarla ilgili eğitim alan ile almayan öğretmenlerin bir eğitim aracı olarak bilgisayara ilişkin görüş ve tutumlarında farklılığın olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, MEB tarafından 24 Temmuz – 11 Ağustos 1989 tarihleri arasında düzenlenen bilgisayar kursuna katılan öğretmenler ile Elazığ kent merkezindeki liselerde görev yapan matematik ve fen grubu öğretmenlerinden oluşmaktadır. Veri toplama aracı, birinci bölümü kişisel bilgileri almaya yönelik 17 madde, ikinci bölümü öğretmen görüşlerini almaya yönelik 15 madde ve üçüncü bölüm öğretmen tutumlarını belirlemeye yönelik araştırmacı tarafından geliştirilen 34 maddelik tutum ölçeğinden oluşan birleşik bir ankettir. Araştırma sonucunda bilgisayarla ilgili eğitim alan ile almayan öğretmenlerin eğitim aracı olarak bilgisayara ilişkin tutumlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Uzunboylu (1995) "Bilgisayar öğrenme düzeyi ile bilgisayara yönelik tutumlar arasındaki ilişki" isimli araştırmasında bilgisayar dersi alan öğrencilerin bilgisayar öğrenme düzeyleri ile bilgisayara yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, KKTC'de öğrenim gören 269 lise birinci sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplama araçlarından biri, araştırmacı

tarafından İngilizce orijinalinden Türkçeye uyarlanan Bilgisayara Yönelik Tutum Ölçeği'dir. Araştırma sonucunda öğrencilerin bilgisayara yönelik tutumları genel olarak olumlu yönde olurken, yine belli başlı değişkenlere göre aralarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Berson (1996) "Effectiveness of Computer Technology in Social Studies: A Review of the Literature" adlı alanyazın incelemesinde Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanılan bilgisayar teknolojileri ile ilgili alanyazındaki çalışmalar derlenmiştir. Bu derlemede araştırmacının daha çok uygulama makalelerine ve araştırma raporlarına itibar ettiği görülmektedir. Çalışmanın sonuçları sosyal bilgiler eğitim öğretiminde bilgisayar, internet teknolojisinin diğer bir deyişle BİT'in etkililiğinin gittikçe arttığını göstermektedir.

Demir (2001) "Öğretim elemanı ve öğrencilerin internetin öğretim amaçlı kullanımına ilişkin görüş ve tutumlarının incelenmesi" adlı araştırmasında öğretim elemanı ve öğrencilerin internetin öğretim amaçlı kullanılmasına ilişkin görüş ve tutumlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, 2000-2001 eğitim öğretim yılında Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'nde görevli 40 öğretim elemanı ve 400 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama araçlarından biri tutum ölçeğidir. Araştırma sonucunda öğretim elemanı ve öğrencilerin internetin öğretim amaçlı kullanımına ilişkin tutumlarında belli değişkenlere göre anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Açıklan ve Duru (2005) "The Use of Computer Technologies in the Social Studies Classroom" adlı araştırmalarında Berson (1996) gibi bir alanyazın taraması yapmıştır. Bu amaçla, sosyal alanlarda kullanılan bilgisayar teknolojiyle ilgili çalışma sonuçlarını değerlendirmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda genel olarak sosyal alanların öğretiminde bilgisayar teknolojisine başvurmanın klasik yöntemlere göre daha yararlı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Volman, Eck, Heemskerk ve Kuiper (2005) "New Technologies, New Differences. Gender and Ethnic Differences in Pupils Use of ICT in Primary and Secondary Education" adlı makalelerinde cinsiyet ve etnik farklılık değişkenlerine göre ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin BİT kullanımlarını incelemişlerdir. 213 öğrenciye ölçek uygulanmış, 48 öğrenci ve 12 öğretmen ile de görüşme yapılmıştır. Ortaöğretimde okuyan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre tutum puanlarının daha düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca etnik bir azınlıktan gelen ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin çoğunluk nüfusa dahil olan öğrencilere göre BİT kullanma becerilerinin daha düşük olduğu bulgusuna erişilmiştir.

Yılmaz (2006) "Eğitim fakültesinde eğitim görmekte olan öğretmen adaylarının bilgisayar ve internet kullanımına yönelik tutumlarının belirlenmesi" adlı araştırmasında eğitim fakültesinde eğitim görmekte olan öğretmen adaylarının bilgisayar ve internet kullanımına yönelik tutumlarının belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, 586 farklı branşlarda öğrenim görmekte olan öğretmen adayından oluşmaktadır. Veri toplama araçları İnternet Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği ile Bilgisayar Tutum Ölçeği'dir. Araştırma sonucunda eğitim fakültesinde eğitim görmekte olan öğretmen adaylarının bilgisayar ve internet kullanımına yönelik tutumlarında belli değişkenlere göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Dikbaş (2006) "Öğretmen adaylarının e-öğrenmeye yönelik tutumlarının incelenmesi" adlı araştırmasında öğretmen adaylarının e-öğrenmeye yönelik tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Örneklem, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü 2. sınıf öğrencilerinden "Eğitimde Materyal Kullanımı" dersini 2004-2005 güz döneminde alan öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama araçları E-öğrenme Tutum Ölçeği ve Web Sitesi Değerlendirme Ölçeği'dir. Araştırma sonucu öğretmen adaylarının E-öğrenmeye yönelik tutum puan değerinin 3.80 (5 üzerinden) düzeyinde olumlu olduğu belirlenmiştir.

Keskin (2006) “Üstün ve özel yetenekli çocuklar ve bilgisayara ve bilgisayar dersine yönelik tutumları” adlı araştırmasında Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)’de öğrenim gören üstün ve özel yetenekli öğrencilerin bilgisayar ve bilgisayar dersine yönelik tutumlarının incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, BİLSEM’de öğrenim gören 240 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı Bilgisayar Tutum Ölçeği’dir. Araştırma sonucunda üstün ve özel yetenekli öğrencilerin bilgisayar ve bilgisayar dersine yönelik oldukça olumlu bir tutum sergiledikleri görülmüş ve çeşitli değişkenlere göre öğrencilerin bilgisayar ve bilgisayar dersine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Albirini (2006) “Teachers’ Attitudes toward Information and Communication Technologies: The Case of Syrian EFL Teachers” adlı araştırmasında Suriye’deki lise İngilizce öğretmenlerinin BİT’e yönelik tutumlarını incelemiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin genel olarak BİT’e yönelik tutum puanlarının pozitif yönde olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin tutumlarına teknolojiye bakış açılarının ve bireysel BİT bilgi seviyelerinin önemli etkisi olduğu belirlenmiştir.

Şerefhanoglu (2007) “İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin bilgisayara yönelik tutumları ile çoklu zeka alanlarının karşılaştırılması” adlı çalışmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çoklu zeka alanları ile bilgisayara yönelik tutumları arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, 2006-2007 öğretim yılında Balıkesir ilindeki 2 ilköğretim okulunun 6, 7 ve 8. sınıflarında öğrenim görmekte olan 187 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama araçlarından biri Bilgisayar Tutum Ölçeği’dir. Araştırma sonucunda sadece sınıf türü değişkeni ile bilgisayara yönelik tutum arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür.

Gül (2007) “İlköğretim öğrencilerinin teknolojik bir araç ve öğretim aracı olarak bilgisayara karşı tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi” adlı araştırmasında ilköğretim 4. sınıftan itibaren bilgi teknolojileriyle karşı karşıya kalan öğrencilerin çeşitli derslerde bilgisayar

kullanılmasına karşı tutumları ve genel olarak bilgisayarın teknolojik bir araç olarak kullanılmasına yönelik tutumlarının ne olduğunu incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, İstanbul İli Şişli ve Beşiktaş ilçelerindeki 11 ilköğretim okulunda, ilköğretim altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarda okuyan 749 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı İngilizce orijinalinden Türkçeye uyarlanan Küçük Yaş Grubu Bilgisayar Tutum Ölçeği'dir. Araştırma sonucunda teknolojik bir araç ve öğretim aracı olarak bilgisayara karşı tutumların sadece bazı değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur.

Ertürk (2007) "Öğretmenlerin internet kullanma becerileri ve internete yönelik tutumları" adlı araştırmasında öğretmenlerin interneti kullanma becerilerini ve internete yönelik tutumlarını belirlenmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, 2005-2006 öğretim yılında Sakarya ili Merkez ilçede resmi okullarda görev yapmakta olan 321 öğretmenden oluşmaktadır. Veri toplama araçları, İnternet Kullanım Ölçeği ve İnternete Yönelik Tutum Ölçeği'dir. Araştırma sonucunda internet kullanmaya başlama yılı yükseldikçe ve bilgisayar ve internet eğitimi alan öğretmenlerin internete yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin yabancı dil bilme durumuna göre internete yönelik tutumlarında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Gürgün (2007) "Özel okullarda öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin internete yönelik tutum ve düşünceleri" adlı araştırmasında ilköğretim öğrencilerinin internete yönelik bilgi ve düşüncelerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, Sakarya Acarkent Doğa Koleji'nde öğrenim gören 272 ilköğretim öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplama aracı, İnternet Kullanım Ölçeği'dir. Araştırma sonucunda ilköğretim öğrencilerinin internet kullanım düzeylerinin iyi seviyede olduğu ve internete yönelik tutumlarının olumlu geliştiği görülmektedir.

Kayıkçı (2007) "Spor yapan ya da yapmayan lise öğrencilerinin internete yönelik tutumlarının incelenmesi" adlı araştırmasında liselerde

öğrenim gören spor yapan ve yapmayan öğrencilerin internete yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, Trabzon Yunus Emre Lisesi ve Pelitli Ahmet Can Bali Lisesi'ndeki, aktif olarak spor yapan ve yapmayan 350 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı, İnternet Tutum Ölçeği'dir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin internete yönelik tutumlarında belli değişkenlere göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür.

Kan (2008) "A Study on Using Information and Communication Technologies (ICT) in Social Studies Lesson" adlı çalışmasında Sosyal Bilgiler derslerinde BİT kullanımı ile ilgili araştırmaların sonuçlarını derlemiştir. Çalışmanın amacı, BİT'in Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılmasının etkisini belirlemektir. Araştırma sonucunda günümüzde Sosyal Bilgiler öğretiminde BİT'in oldukça yoğun bir etkisi ile karşılaştığı ve BİT sayesinde derslerin daha etkin ve eğlenceli işlenebileceği bulgusuna erişilmiştir.

Erdoğan (2008) "Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutumları" adlı araştırmasında öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, 2006-2007 eğitim öğretim döneminde Mersin ve Çukurova Üniversitesi'nin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümlerinde okuyan 278 öğretmen adayından oluşmaktadır. Veri toplama aracı, İnternet Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği'dir. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutumlarında belli değişkenler açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Uslu (2008) "İlköğretimde çalışan öğretmenlerin bilgisayara karşı tutumları ve bilgisayar kaygı düzeyleri" adlı araştırmasında ortaya koymaya çalıştığı amaçlarından biri ilköğretimde çalışan öğretmenlerin bilgisayara yönelik tutumlarını belirlemektir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, İzmir İli Kemalpaşa İlçesindeki ilköğretim okullarında görev yapan 307 öğretmenden oluşmuştur. Veri toplama araçları, Öğretimde

Bilgisayar Kullanımı İle İlgili Görüşler Ölçeği, Bilgisayar Tutum Ölçeği ve Bilgisayar Kullanım Amaçları Ölçeği'dir. Araştırma sonucunda öğretmenler bilgisayara yönelik genellikle olumlu tutumlara sahip olduğu belirlenmiştir.

Şen (2009) "İlköğretim okulu yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin bilgisayar tutumları" adlı araştırmasında ilköğretim okullarında çalışan yönetici ve sınıf öğretmenlerinin bilgisayara karşı tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, İstanbul ili Anadolu yakası Kadıköy, Kartal ve Sultanbeyli ilçelerinde bulunan resmi ilköğretim okulları ve bu okullarda görev yapan 111 yönetici ve 518 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Veri toplama aracı, Bilgisayar Tutum Ölçeği-Marmara'dır. Araştırma sonucunda ilköğretim okulu yöneticilerinin genel olarak bilgisayar tutumlarının sınıf öğretmenlerine göre daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Çavaş, Çavaş, Karaoğlan, Kışla (2009) "A Study on Science Teachers' Attitudes toward Information and Communication Technologies in Education" adlı araştırmalarında araştırmacılar tarafından geliştirilen bir ölçek ile Türkiye'nin yedi farklı coğrafi bölgesinde bulunan 1071 Fen ve Teknoloji dersi öğretmenin BİT'e yönelik tutumlarını incelemiştir. Öğretmenlerin tutumları genel olarak BİT'e karşı pozitif yöndedir. Ayrıca öğretmenlerin tutumları, cinsiyete göre farklılaşmazken yaş, evde bilgisayara sahip olma ve bilgisayar deneyimine göre anlamlı fark göstermektedir.

Tezci (2009) "Teachers' Effect on Ict Use in Education: The Turkey Sample" adlı çalışmasında okullarda BİT kullanımında öğretmenlerin etkisini incelemiştir. Çalışma 1540 ilköğretim okulu öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin BİT'e yönelik tutumları genel olarak pozitif yöndedir. Öğretmenlerin en çok kullandığı BİT elemanları internet, e-posta ve kelime işlemcilerdir. Ayrıca öğretmenlerin BİT'e karşı tutumlarında Çavaş, Çavaş, Karaoğlan, Kışla'da (2009) olduğu gibi cinsiyete göre farklılaşma görülmemektedir. Öğretmenlerin tutumlarında anlamlı farklılık deneyim ve bilgi seviyeleri değişkenlerinde görülmektedir.

3. YÖNTEM

Araştırmanın yöntem bölümünde araştırma sürecinde kullanılan model açıklanmış, araştırmanın evren ve örnekleme belirtilmiş, araştırma için kullanılan veri toplama araçları ayrıntılı olarak tanıtılmıştır. Ayrıca bu bölümde araştırmanın verilerinin toplanma süreci ve elde edilen verilerin analizi de detaylı olarak açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Karasar (2008) modeli bir sistemin sisteme oranla daha yalın olan temsilcisi olarak tanımlanmaktadır. Model, ortamın ideal temsilcisidir ve yalnızca dikkate değer değişkenleri bünyesinde ihtiva edecek şekilde gerçek durumu özetler. En genel anlamıyla araştırma modeli ise araştırmacının uygun ve ekonomik bir süreçle araştırma verilerinin toplanması ve araştırılması için gerekli olan koşulların sağlanmasıdır (Karasar, 2007).

Tarama modelleri günümüzde veya geçmişte var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma türleridir. Tarama modellerindeki en önemli öge var olanı değiştirmeye kalkmadan gözlemlemektir. Tarama modellerinde bireyler veya nesnelere doğrudan gözlenebileceği gibi önceden kayıt altına alınmış belgeler, görüntü ve ses kayıtları, istatistikler gibi veriler araştırmacı tarafından kendi gözlemleri ile sistemli bir şekilde bütünleştirilerek incelenebilir (Karasar, 2008; Cohen, Manion ve Morrison, 2007).

Bu çalışmada da var olan durumun açık bir şekilde betimlenmesinin hedeflenmesi, modelin kolay uygulanabilir, ekonomik, konuya ve araştırma

amaçlarına oldukça uygun olması gibi nedenlerle tarama modelinin kullanılması tercih edilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmada eğitim fakültelerinde öğrenime devam eden Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla ekonomiklik, kolay uygulanabilirlik ve sonuçların hızlı ve güvenilir bir şekilde elde edilebilmesi gibi hususlar göz önünde bulundurularak çalışma evreni belirleme yoluna gidilmiştir.

Karasar'a (2008) göre çalışma evreni araştırmanın amaçları doğrultusunda sonuçların genellenmek istediği evrenin sınırlandırılmasıdır. Bu nedenle Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları çalışma evreni olarak belirlenmiş ve araştırma süreci bu evrende yürütülmüştür. Araştırmada verilerin elde edildiği veri toplama araçları çalışma evreninin tümüne uygulanmıştır.

Çalışma evreninin çeşitli değişkenlere göre dağılımları Çizelge 3.1'de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Çizelge 3.1. Çalışma Evreninin İkili Öğretim, Cinsiyet ve Sınıflara Göre Dağılımı

	1.Öğretim			2.Öğretim			Genel Toplam (N)
	Kadın (N)	Erkek (N)	Toplam (N)	Kadın (N)	Erkek (N)	Toplam (N)	
1. Sınıf	27	21	48	19	28	47	95
2. Sınıf	28	17	45	22	13	35	80
3. Sınıf	19	14	33	27	19	46	79
4. Sınıf	21	19	40	13	23	36	76
Toplam	95	71	166	81	83	164	330

Araştırma sürecinin yürütüldüğü çalışma evreni toplam 330 öğretmen adayından oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları kısmının içeriğinde bu araştırma için araştırmacı tarafından geliştirilen ölçme araçlarının geliştirilme sürecine, güvenilirlik ve geçerlik analizi sonuçlarına ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Veri analizinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 17.0 yazılımı kullanılmıştır.

3.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları İçin Bilgi ve İletişim Teknolojilerine (BİT) Yönelik Genel Tutum Ölçeği (Sobitto-G) Geliştirme Süreci

Sosyal Bilgiler öğretmen adayları için Bilgi ve İletişim Teknolojileri'ne yönelik genel bir tutum ölçeği geliştirmek için öncelikle ilgili ulusal ve uluslararası alanyazın taranarak kuramsal çerçeve belirlenmiştir. Ayrıca konuya ilişkin geliştirilen bazı ölçekler ve konuyla ilgili ölçeklerin kullanıldığı bir takım çalışmalar incelenmiştir (Tezci, 2009; Çavaş, Çavaş, Karaoğlan ve Kışla, 2009; Teo ve Noyes, 2008; Gülbahar ve Güven, 2008; Roussos, 2007; Albirini, 2006; Volman, Eck, Heemskerk ve Kuiper, 2005; Smith, Caputi ve Rawstorne, 2004; Garland ve Noyes, 2004; Tsai, Lin ve Tsai, 2001). Ulaşılan bilgilerin kılavuzluğunda 80 adet maddeyi içeren bir madde havuzu oluşturulmuştur. Elde edilen madde havuzu, maddelerin anlaşılabilirliği, cevaplama kolaylığı, kullanılabilirliği ve amaca uygunluğu gibi açılardan 3 adet alan uzmanı ve 10 adet öğretmen adayının ayrıntılı görüşleri alınarak yeniden şekillendirilmiştir.

Madde havuzundan, uzman görüşleri doğrultusunda aynı şeyi ifade etme, tutum dışında nitelikleri ölçme, hedeflenen amaca uygun olmama gibi nedenler yüzünden 50 adet madde çıkarılmıştır. Ayrıca cevaplama yanlılığının ve istem dışı onaylama eğiliminin daha aza indirgenebileceği düşüncesi ile maddeler olabildiğince dengeli şekilde olumlu ve olumsuz ifadelerle yazılmıştır. Son olarak havuzda kalan maddeler 1 adet Türkçe

Eğitimi uzmanının görüşüne sunularak dil bakımından en uygun Şekle kavuşturulmuştur. Böylece pilot uygulama için 30 maddelik bir ölçek elde edilmiştir.

lekdeki maddeler, Likert (1932) tarafından geliştirilen 5'li tipte oluşturulmuştur. Tutumların llmesinde Likert tipi dereceleme en popüler yaklaŐımdır (Tezbaşaran, 2008). KiŐilerin maddelere katılma dereceleri; 1 "Kesinlikle Katılmıyorum", 2 "Katılmıyorum", 3 "Kararsızım", 4 "Katılıyorum" ve 5 "Kesinlikle Katılıyorum" biçiminde sınıflandırılmıŐtır (Likert, 1932). Öğretmen adaylarının vermiŐ olduğu cevapların puanlanmasında, olumlu maddeler için 5, 4, 3, 2, 1 Şeklinde, olumsuz maddeler için çevirme yapılarak 1, 2, 3, 4, 5 Şeklinde bir puanlama biçimi göz önüne bulundurulmuştur. Hazırlanan tutum leğinden alınabilecek en yüksek ve en düşük puan ise 110 ile 22 arasında değişmektedir.

3.3.1.1. Sobitto-G Pilot Uygulama Araştırma Grubu

Ölçek geliştirme sürecinde pilot uygulama için örneklem sayısı yeterliliği konusunda genel olarak kaynaklar, 100 kiŐinin altına inilmemesi gerektiğini, 300 kiŐiyi iyi, buna karşın 1000 kiŐiyi mkemmek olarak nitelendirmektedir (Foster, Barkus ve Yavorsky, 2006; Tabachnick ve Fidell, 2001; Bryman ve Cramer, 2001; Kline, 1994). Öte yandan Stevens (2002) 200 ile 300 kiŐinin oldukça yeterli bir örneklem büyüklüğü olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda hareket edilerek olanaklar dahilinde Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 228 Sosyal Bilgiler ğretmen adayı, ölçeğin pilot uygulama için araştırma grubunu oluşturmuştur.

3.3.1.2. Sobitto-G Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Ölçeğin geçerliği için faktör analizi yoluyla yapı geçerliği çalışması; güvenirligi içinse Cronbach Alfa değerleri, maddelerin toplam korelasyonu ve ayırt edicilikleri incelenmiştir.

Faktör analizi, aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı ve aynı karakteristiğe sahip ölçme aracının maddelerini aynı faktör altında toplamayı böylece değişken sayısını azaltmayı amaçlayan istatistiksel bir tekniktir (Büyüköztürk, 2008; Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2007; Foster, Barkus ve Yavorsky, 2006; Ural ve Kılıç, 2006; Jolliffe, 2005; Le, 2003; Gorsuch, 2003; Bryman ve Cramer, 2001).

Öncelikle, Faktör analizi yapabilmek için belli ipuçları veren Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm Değer Yeterliği ve Barlett Testi Yaklaşık Ki-Kare Değeri'ne bakılmıştır.

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett Testi örneklemin ve ölçek maddeleri arasındaki korelasyonun uygunluğu ile ilgilidir. Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değerinin .60'ın üzerinde çıkması kabul edilebilirdir ve bu değer yükseldikçe Barlett Testi sonucu elde edilen değer de yükselecektir (Foster, Barkus ve Yavorsky, 2006). Sobitto-G ölçeğinin Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değerinin .820 ve Barlett Testi sonucunun anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler faktör analizi uygulanabilirliği için örneklem büyüklüğünün yeterli ve maddeler arası korelasyonun olduğunu göstermektedir.

Faktör analizi ayrıca bir ölçme aracının tek boyutlu olup olmadığını test etmek amacıyla da kullanılmaktadır (Balci, 2007). Bu nedenle faktör analizinde ölçeğin tek boyutlu olup olmadığını anlamak için değişken azaltmayı ve anlamlı yapıları ulaşmayı sağlayan Temel Bileşenler Analizi; ayrıca genellikle tavsiye edildiği üzere faktör sonuçlarının daha kolay

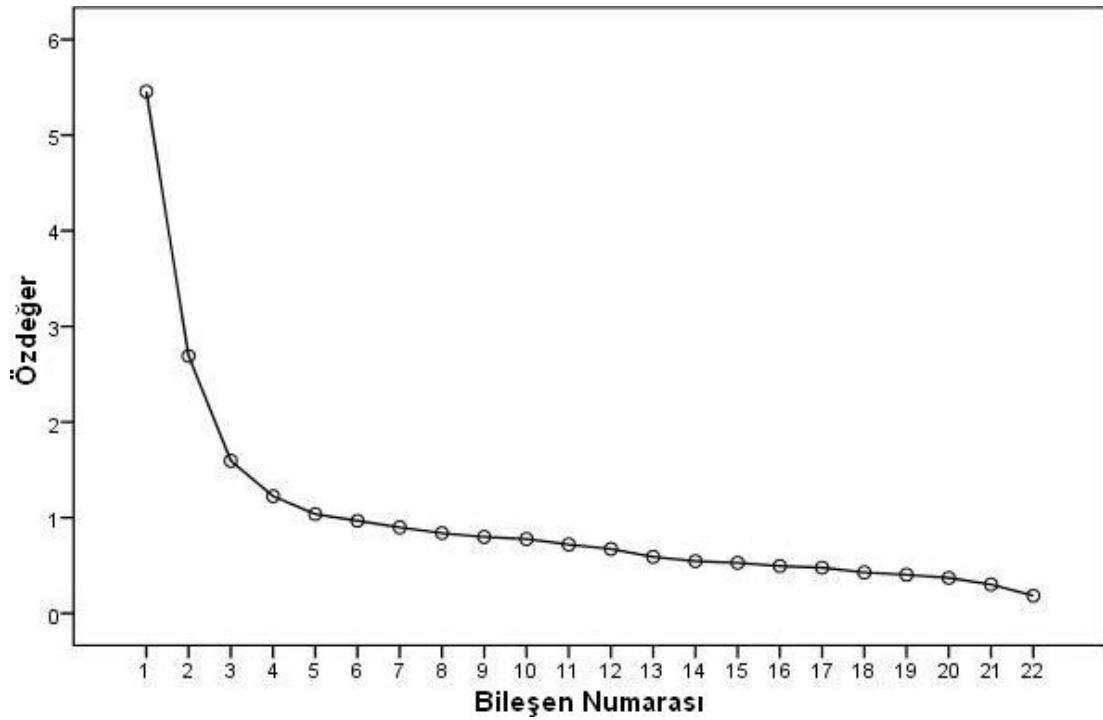
yorumlanabilmesini sağlayan dik döndürme tekniği kullanılmıştır (Stevens, 2002).

Faktör analizi sonuçlarını yorumlamada temel ölçüt faktör yükleridir. Büyüköztürk (2008) maddelerin faktör yük değerlerinin .45 ya da daha yüksek olmasının iyi bir sonucun göstergesi olacağını; az sayıda madde için bu sınır değerin .30'a indirilebileceğini belirtmektedir. Bu araştırmada ölçek için faktör yük sınır değeri .40 kabul edilmiştir (Foster, Barkus ve Yavorsky, 2006; Stevens, 2002; Bryman ve Cramer, 2001). Yapılan analizlerde ve değerlendirmelerde bu değer dikkate alınmıştır.

Faktör analizinde değişkenler arasındaki korelasyon hesaplanarak birbiri ile ilişkili olan ve aynı boyutu ölçen değişkenlerin gruplandırılması sonucu faktör elde etme işlemi gerçekleştirilir (Ural ve Kılıç, 2006). Yapılan faktör analizlerinin sonucunda hiçbir boyutla ilişkilendirilemeyen 4, 5, 6, 17, 19, 20, 22 ve 27 numaralı maddeler ölçekten çıkarılmış ve 22 maddelik nihai ölçeğe ulaşılmıştır.

İlk olarak faktörlerin özdeğerlerine dayalı olarak oluşan yamaç eğim grafiği incelenmiştir. Grafikteki yamaç eğrisinde yüksek ivmeli hızlı düşüşlerin yaşandığı faktör önemli faktör sayısını verirken, yatay çizgiler faktörlerin getirdikleri ek varyansların birbirine yakın olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2008). Şekil 3.1'de Sobitto-G'ye Ait Yamaç Eğim Grafiği verilmiştir.

Yamaç eğim grafiğine bakıldığında 5 kırılma noktalı dikey eksenden sonra uzanan yatay eksen göze çarpmaktadır. Bu görünüm ölçeğin 5 faktörde açıklandığı göstermektedir. Ayrıca ilk iki kırılma noktasının oldukça dik olmasından, ilk iki faktörde önemli sayıda maddenin yer aldığı çıkarımı yapılabilir.

Şekil 3.1. Sobitto-G'ye Ait Yamaç Eğim Grafiği

Yapılan analiz sonucunda ölçeğin madde ortak faktör varyans değerlerinin .314 ile .730 arasında değiştiği görülmüştür. Buna göre maddelerdeki toplam varyansın ölçeğe ilişkin varyansın çoğunluğunu açıkladıkları görülmektedir (Büyüköztürk, 2008). Çizelge 3.1'de madde ortak faktör varyans değerleri ve madde faktör yük değerleri verilmiştir.

Ölçekte maddelerin özdeğeri 1'den büyük 5 faktör altında toplandığı görülmektedir (Çizelge 3.2.). 1, 2, 3, 7, 8, 11, 14 numaralı maddeler birinci faktörde, 21, 26, 28, 29, 30 numaralı maddeler ikinci faktörde, 9, 10, 12, 13 numaralı maddeler üçüncü faktörde, 15, 16, 18 numaralı maddeler dördüncü faktörde ve 23, 24, 25 numaralı faktörler beşinci faktörde yer almaktadır. Birinci faktördeki maddelerin faktör yük değerleri .475 ile .755, ikinci faktördeki maddelerin faktör yük değerleri .531 ile .821, üçüncü faktördeki maddelerin faktör yük değerleri .631 ile .690, dördüncü faktördeki maddelerin faktör yük değerleri .598 ile .752 ve beşinci faktördeki maddelerin faktör yük değerleri .620 ile .774 arasında değişmektedir. Bu değerler ölçeğin yapı geçerliği bakımından oldukça yüksek değerlere sahip olduğunu göstermektedir.

Çizelge 3.2. Madde Ortak Faktör Varyans Değerleri, Özdeğerler, Açıklanan Varyans Oranları ve Madde Faktör Yük Değerleri

Pilot M. Nu.	EK 1 M. Nu.	Faktör Yük Değerleri					Madde Ortak Faktör Varyans Değerleri
		Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5	
7	1	.755					.670
8	2	.710					.626
1	3	.676					.532
2	4	.672					.520
3	5	.623					.391
14	6	.621					.520
11	7	.475					.314
28	8		.821				.730
29	9		.784				.662
30	10		.657				.477
26	11		.640				.560
21	12		.535				.559
12	13			.690			.559
13	14			.674			.518
9	15			.659			.479
10	16			.631			.577
15	17				.752		.615
18	18				.601		.509
16	19				.598		.509
25	20					.774	.627
23	21					.627	.575
24	22					.620	.592
Özdeğerler		5,457	2,691	1,595	1,225	1,037	
Açıklanan Varyans Oranı		15,736	13,325	10,217	7,749	7,538	
Tüm ölçek için açıklanan varyans		54,565					

Bu haliyle birinci faktör toplam varyansın %15,736'sını, ikinci faktör toplam varyansın %13,325'ini, üçüncü faktör toplam varyansın %10,217'sini, dördüncü faktör toplam varyansın %7,749'unu ve beşinci faktör toplam varyansın %7,538'ini açıklamaktadır. Toplamda ise beş faktör toplam varyansın %54,565'ini açıklamaktadır.

Ölçekteki faktörlere ait maddeler incelendiğinde birinci faktörün "BiT'in **genel eğitsel faydasına** yönelik tutum", ikinci faktörün "BiT'in **derslerde kullanımına** yönelik tutum", üçüncü faktörün "BiT'in **ders çalışmaya**

olumsuz etkisine yönelik tutum”, dördüncü faktörün “BiT’e **güvene** yönelik tutum” ve beşinci faktörün “BiT’in **zararlı yönüne** yönelik tutum” alt ölçekleri olabileceği düşünülmüş ve aynı şekilde adlandırılmıştır (EK 1).

Ölçeğin güvenilirliği için öncelikle Cronbach Alfa katsayısı yani iç tutarlılık değerleri incelenmiştir. Yapılan analizlerde birinci faktör için Cronbach Alfa Güvenirlik katsayısı $\alpha = .808$, ikinci faktör için Cronbach Alfa Güvenirlik katsayısı $\alpha = .801$, üçüncü faktör için Cronbach Alfa Güvenirlik katsayısı $\alpha = .778$, dördüncü faktör için Cronbach Alfa Güvenirlik katsayısı $\alpha = .737$ ve beşinci faktör için Cronbach Alfa Güvenirlik katsayısı $\alpha = .729$ bulunmuştur. Tüm ölçek için bulunan Cronbach Alfa Güvenirlik katsayısı ise $\alpha = .840$ değerindedir. Cronbach Alfa katsayısının .70’in üzerinde olması genel olarak yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2008; Gorsuch, 2003; Cronbach, 1951) Elde edilen değerlere göre ölçeğin iç tutarlılığının yüksek, diğer bir deyişle yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

Ölçekte yer alan maddelerin, öğretmen adaylarının BiT’e yönelik genel tutumları ne derece ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla hesaplanan madde toplam korelasyon değerleri Çizelge 3.3’te verilmiştir.

Çizelge 3.3. Ölçek Maddelerinin Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Madde Numarası	Madde Toplam Korelasyonu*
1	.425
2	.497
3	.383
4	.511
5	.548
6	.380
7	.394
8	.389
9	.397
10	.330
11	.323
12	.356
13	.368
14	.336
15	.480
16	.446
17	.414
18	.348
19	.510
20	.493
21	.483
22	.435

*N = 228

Madde toplam korelasyonu katsayılarının $r \geq .40$ için çok iyi bir madde ve $.30 \leq r \leq .39$ için iyi derecede bir maddedir (Büyüköztürk, 2008). Maddelerin madde toplam korelasyonu değerleri .323 ile .548 arasında değişmektedir. Bu değerlerden hareketle ölçekte yer alan maddelerin güvenilirliklerinin yüksek ve benzer davranışı ölçmeye yönelik oldukları söylenebilir. Öte yandan ölçek maddelerinin öğretmen adaylarının BİT'e yönelik sahip olduğu genel tutumlar bakımından ayırt etme özelliğine sahip olduğu söylenebilir.

Maddelerin ayırt edicilik güçlerini tespit etmek için ayrıca her bir madde için üst grup ve alt grup tutum puanları ortalamaları arasındaki farkın t değeri hesaplanmıştır. Bunun için tutum toplam puanları yüksekten düşüğe doğru sıralanmıştır. Alt ve üst gruplar, ölçeğin uygulanan tüm grubun % 27'sini oluşturan 62'şer kişiden oluşturulmuştur. Bu hesaplama aynı zamanda ölçeğin güvenilirliğinin bir diğer göstergesidir. Eğer maddenin alt ve üst grubu karşılaştırılması sonucu t değerinde anlamlı fark elde edilirse madde güvenilirdir (Jolliffe, 2005; Bryman ve Cramer, 2001). Alt ve üst % 27'lik grupların her bir maddeye göre puan ortalamalarının karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız t Testi sonuçları Çizelge 3.4' te verilmiştir.

Çizelge 3.4. Alt ve Üst % 27'lik Grupların Her Bir Maddeye Göre Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t Testi Sonuçları

Madde Nu.		N	\bar{X}	s.s.	s.d.	t	p
1	Üst Grup	62	5,00	.000	122	21,995	.000*
	Alt Grup	62	2,61	.856			
2	Üst Grup	62	5,00	.000	122	18,415	.000*
	Alt Grup	62	3,18	.779			
3	Üst Grup	62	5,00	.000	122	15,741	.000*
	Alt Grup	62	3,40	.799			
4	Üst Grup	62	5,00	.000	122	21,964	.000*
	Alt Grup	62	2,77	.798			
5	Üst Grup	62	5,00	.000	122	16,076	.000*
	Alt Grup	62	3,29	.837			
6	Üst Grup	62	4,39	.491	122	30,428	.000*
	Alt Grup	62	1,74	.477			
7	Üst Grup	62	4,29	.458	122	31,398	.000*
	Alt Grup	62	1,74	.458			
8	Üst Grup	62	4,98	.127	122	29,022	.000*
	Alt Grup	62	2,40	.689			
9	Üst Grup	62	4,37	.487	122	31,312	.000*
	Alt Grup	62	1,65	.482			
10	Üst Grup	62	5,00	.503	122	33,451	.000*
	Alt Grup	62	1,81	.398			
11	Üst Grup	62	5,00	.000	122	13,619	.000*
	Alt Grup	62	3,26	1,007			
12	Üst Grup	62	4,26	.477	122	30,502	.000*
	Alt Grup	62	1,60	.495			
13	Üst Grup	62	4,29	.458	122	31,565	.000*
	Alt Grup	62	1,58	.487			
14	Üst Grup	62	4,82	.385	122	40,654	.000*
	Alt Grup	62	1,56	.500			
15	Üst Grup	62	5,00	.000	122	23,355	.000*
	Alt Grup	62	2,84	.729			
16	Üst Grup	62	4,44	.500	122	31,788	.000*
	Alt Grup	62	1,60	.495			
17	Üst Grup	62	4,27	.450	122	31,854	.000*
	Alt Grup	62	1,55	.502			
18	Üst Grup	62	3,45	.823	122	23,445	.000*
	Alt Grup	62	1,00	.000			
19	Üst Grup	62	5,00	.000	122	21,977	.000*
	Alt Grup	62	2,95	.734			
20	Üst Grup	62	5,00	.000	122	32,252	.000*
	Alt Grup	62	2,66	.571			
21	Üst Grup	62	5,00	.000	122	19,777	.000*
	Alt Grup	62	2,97	.809			
22	Üst Grup	62	5,00	.000	122	29,532	.000*
	Alt Grup	62	2,61	.636			

*p< .05

Alt ve üst grupların her bir maddeye göre puan ortalamalarının karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t Testi sonuçlarına göre alt ve üst grup arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, ölçek için geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular, ölçeğin Sosyal Bilgiler öğretmen adayları için BİT'e yönelik genel tutumları ölçmede kullanılabilir olduğunu göstermektedir.

3.3.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları İçin Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği (Sobitto-S) Geliştirme Süreci

Sosyal Bilgiler öğretmen adayları için Bilgi ve İletişim Teknolojileri'nin Sosyal Bilgiler eğitimi ve öğretiminde kullanımına yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması Sobitto-G'de izlenen ölçek geliştirme süreci ile aynıdır. Öncelikle alanyazın taraması sonucu kuramsal çerçeve çizilmiş ve 33 maddeden oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Sobitto-S ile benzer tutumları ölçmeyi hedefleyen bir ölçeğe alanyazın taraması sırasında rastlanamamıştır. Bunun için madde havuzu Sobitto-G için yapılan oldukça kapsamlı alanyazından yararlanılmıştır. Elde edilen madde havuzu, maddelerin anlaşılabilirliği, cevaplama kolaylığı, kullanılabilirliği ve amaca uygunluğu gibi açılardan Sobitto-S için de 3 adet alan uzmanı 10 adet öğretmen adayının ayrıntılı görüşleri alınarak maddeler yeniden şekillendirilmiştir.

Madde havuzundan, uzman görüşleri doğrultusunda aynı şeyi ifade etme, tutum dışında nitelikleri ölçme, hedeflenen amaca uygun olmama gibi nedenler yüzünden 12 madde çıkarılmıştır. Ayrıca Sobitto-S için de cevaplama yanlılığının ve istem dışı onaylama eğiliminin daha aza indirgenebileceği düşüncesi ile maddeler olabildiğince dengeli şekilde olumlu ve olumsuz yargılarda yazılmıştır. Son olarak havuzda kalan maddeler 1 adet Türkçe Eğitimi uzmanının görüşüne sunulmuş ve dil bakımından en uygun şekle kavuşturulmuştur. Böylece pilot uygulama için 21 maddelik bir ölçek elde edilmiştir.

Ölçekteki maddeler Sobitto-G'de olduğu gibi 5'li Likert tipte oluşturulmuştur. Hazırlanan tutum ölçeğinden alınabilecek en yüksek ve en düşük puan ise 80 ile 16 arasında değişmektedir.

3.3.2.1. Sobitto-S Pilot Uygulama Araştırma Grubu

Sobitto-S için de Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 228 Sosyal Bilgiler öğretmen adayı, pilot uygulama için araştırma grubunu oluşturmuştur.

3.3.2.2. Sobitto-S Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

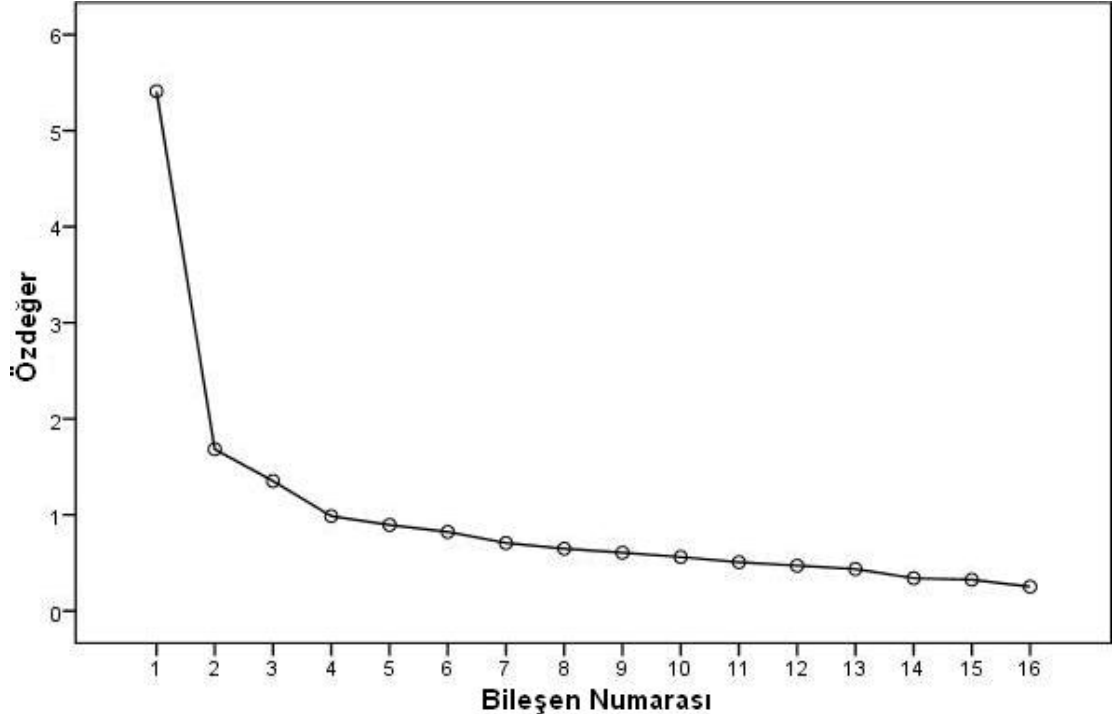
Ölçek geliştirme sürecinde gerçekleştirilen geçerlik ve güvenilirlik çalışması Sobitto-G'de ayrıntılı şekilde anlatıldığı için Sobitto-S için geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulguların verilir doğrudan yorumlanması yoluna gidilmiştir.

Sobitto-S'nin geçerliği için faktör analizi yoluyla yapı geçerliği çalışması; güvenilirliği içinse Cronbach Alfa değerleri, maddelerin toplam korelasyonu ve ayırt edicilikleri incelenmiştir.

Sobitto-S ölçeğinin Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değerinin .862 ile yeterli ve Barlett Testi sonucunun anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler faktör analizi uygulanabilirliği için örneklem büyüklüğünün yeterli ve maddeler arası korelasyonun olduğunu göstermektedir.

Yapılan faktör analizlerinin sonucunda hiçbir boyutla ilişkilendirilemeyen 7, 8, 11, 16 ve 21 numaralı maddeler ölçekten çıkarılmış ve 16 maddelik nihai ölçeğe ulaşılmıştır.

Öncelikle faktörlerin özdeğerlerine dayalı olarak çizilen yamaç eğim grafiği incelenmiş ve Şekil 3.2'de verilmiştir.

Şekil 3.2. Sobitto-S'ye Ait Yamaç Eğim Grafiği

Yamaç eğim grafiğine bakıldığında 3 kırılma noktalı dikey eksen den sonra uzanan yatay eksen göze çarpmaktadır. Bu görünüm ölçeğin 3 faktörde açıklandığını göstermektedir. Ayrıca ilk kırılma noktasının oldukça dik olmasından, birinci faktörde önemli sayıda maddenin yer aldığı çıkarımı yapılabilir.

Yapılan analiz sonucunda ölçeğin madde ortak faktör varyans değerlerinin .310 ile .753 arasında değiştiği görülmüştür. Buna göre maddelerdeki toplam varyansın ölçeğe ilişkin varyansın çoğunluğunu açıkladığını söyleyebiliriz. Çizelge 3.5'te madde ortak faktör varyans değerleri, özdeğerler, açıklanan varyans oranları ve madde faktör yük değerleri verilmiştir.

Çizelge 3.5. Madde Ortak Faktör Varyans Değerleri, Özdeğerler, Açıklanan Varyans Oranları ve Madde Faktör Yük Değerleri

Pilot M. Nu.	EK 2 M. Nu.	Faktör Yük Değerleri			Madde Ortak Faktör Varyans Değerleri
		Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	
4	1	.762			.648
10	2	.674			.472
6	3	.667			.552
3	4	.663			.562
1	5	.656			.513
2	6	.625			.466
12	7	.600			.408
5	8	.588			.362
13	9	.433			.310
14	10		.784		.693
15	11		.753		.660
17	12		.612		.537
9	13		.500		.386
19	14			.865	.753
18	15			.833	.722
20	16			.607	.498
Özdeğerler		5,410	1,683	1,352	
Açıklanan Varyans Oranı		24,105	14,761	13,914	
Tüm ölçek için açıklanan varyans		52,779			

Ölçekte maddelerin özdeğeri 1'den büyük 3 faktör altında toplandığı görülmektedir. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 13 numaralı maddeler birinci faktörde, 9, 14, 15, 17 numaralı maddeler ikinci faktörde ve 18, 19, 20 numaralı maddeler üçüncü faktörde yer almaktadır. Birinci faktördeki maddelerin faktör yük değerleri .433 ile .762, ikinci faktördeki maddelerin faktör yük değerleri .500 ile .784, üçüncü faktördeki maddelerin faktör yük değerleri .607 ile .865 arasında değişmektedir. Bu değerler ölçeğin yapı geçerliği bakımından oldukça yüksek değerlere sahip olduğunun göstergesidir.

Bu haliyle birinci faktör toplam varyansın %24,105'ini, ikinci faktör toplam varyansın % 14,761'ini, üçüncü faktör toplam varyansın %13,914'ünü açıklamaktadır. Toplamda ise üç faktör toplam varyansın %52,779'unu açıklamaktadır.

Ölçekteki faktörlere ait maddeler incelendiğinde birinci faktörün “BiT’in Sosyal Bilgiler eğitim ve öğretiminde *faydasına* yönelik tutum”, ikinci faktörün “Sosyal Bilgiler için BiT’in *sağladığı etkileşime* yönelik tutum”, üçüncü faktörün “Sosyal Bilgiler için BiT’in *sağladığı alternatifife* yönelik tutum” alt ölçekleri olabileceği düşünülmüş ve aynı şekilde adlandırılmıştır (EK 2).

Ölçeğin güvenirliği için öncelikle Cronbach Alfa katsayısı yani iç tutarlılık değerleri incelenmiştir. Yapılan analizlerde birinci faktör için Cronbach Alfa Güvenirlik katsayısı $\alpha = .845$, ikinci faktör için Cronbach Alfa Güvenirlik katsayısı $\alpha = .780$, üçüncü faktör için Cronbach Alfa Güvenirlik katsayısı $\alpha = .738$ bulunmuştur. Tüm ölçek için bulunan Cronbach Alfa Güvenirlik katsayısı ise $\alpha = .862$ değerindedir. Elde edilen değerlere göre ölçeğin iç tutarlılığının yüksek, diğer bir deyişle yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

Ölçekte yer alan maddelerin, öğretmen adaylarının BiT’in Sosyal Bilgiler eğitimi ve öğretiminde kullanımına yönelik tutumları ne derece ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla hesaplanan madde toplam korelasyon değerleri Çizelge 3.6’da verilmiştir.

Çizelge 3.6. Ölçek Maddelerinin Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Madde Numarası	Madde Toplam Korelasyonu*
1	.562
2	.529
3	.633
4	.652
5	.451
6	.642
7	.398
8	.377
9	.515
10	.468
11	.535
12	.548
13	.455
14	.411
15	.357
16	.491

*N = 228

Maddelerin madde toplam korelasyonu değerleri .357 ile .642 arasında değişmektedir. Bu değerlerden hareketle ölçekte yer alan maddelerin güvenirliklerinin yüksek ve benzer davranışı ölçmeye yönelik oldukları

söylenbilir. Öte yandan ölçek maddelerinin öğretmen adaylarının BİT'in Sosyal Bilgiler eğitimi ve öğretiminde kullanımına yönelik sahip olduğu tutumlar bakımından ayırt etme özelliğine sahip olduğu söylenbilir.

Maddelerin ayırt edicilik güçlerini tespit etmek için ayrıca her bir madde için üst grup ve alt grup tutum puanları ortalamaları arasındaki farkın t değeri hesaplanmıştır. Alt ve üst % 27'lik grupların her bir maddeye göre puan ortalamalarının karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız t Testi sonuçları Çizelge 3.7'de verilmiştir.

Çizelge 3.7. Alt ve Üst % 27'lik Grupların Her Bir Maddeye Göre Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t Testi Sonuçları

Madde Nu.		N	\bar{X}	s.s.	s.d.	t	p
1	Üst Grup	62	5,00	.000	122	18,302	.000*
	Alt Grup	62	3,11	.812			
2	Üst Grup	62	5,00	.000	122	14,886	.000*
	Alt Grup	62	3,35	.870			
3	Üst Grup	62	5,00	.000	122	16,417	.000*
	Alt Grup	62	3,24	.843			
4	Üst Grup	62	5,00	.000	122	30,823	.000*
	Alt Grup	62	2,69	.589			
5	Üst Grup	62	5,00	.000	122	31,931	.000*
	Alt Grup	62	2,48	.620			
6	Üst Grup	62	5,00	.000	122	27,373	.000*
	Alt Grup	62	2,76	.645			
7	Üst Grup	62	4,53	.503	122	21589	.000*
	Alt Grup	62	2,37	.607			
8	Üst Grup	62	4,42	.497	122	21,347	.000*
	Alt Grup	62	2,23	.638			
9	Üst Grup	62	4,94	.248	122	26,469	.000*
	Alt Grup	62	2,53	.671			
10	Üst Grup	62	5,00	.000	122	30,446	.000*
	Alt Grup	62	2,50	.647			
11	Üst Grup	62	5,00	.000	122	14,193	.000*
	Alt Grup	62	3,34	.922			
12	Üst Grup	62	5,00	.000	122	17,074	.000*
	Alt Grup	62	3,23	.818			
13	Üst Grup	62	5,00	.000	122	17,793	.000*
	Alt Grup	62	3,44	.692			
14	Üst Grup	62	5,00	.000	122	21,461	.000*
	Alt Grup	62	2,55	.899			
15	Üst Grup	62	5,00	.000	122	17,677	.000*
	Alt Grup	62	2,85	.956			
16	Üst Grup	62	5,00	.000	122	17,338	.000*
	Alt Grup	62	3,29	.776			

*p< .05

Alt ve üst grupların her bir maddeye göre puan ortalamalarının karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız t Testi sonuçlarına göre alt ve üst grup

arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu durum da ölçeğin güvenilir olduğunun bir başka göstergesidir.

Sonuç olarak, ölçek için geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular, ölçeğin Sosyal Bilgiler öğretmen adayları için BİT'in Sosyal Bilgiler eğitimi ve öğretiminde kullanımına yönelik tutumları ölçmede kullanılabilir olduğunu göstermektedir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma sürecinde verilerin elde edilmesinde kullanılan veri toplama araçları Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinde 2009-2010 eğitim öğretim yılında öğrenim gören bütün öğretmen adaylarına uygulanmıştır. Veri toplama araçları tüm uygulama sınıflarında bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Bu durum, uygulama yapılmadan önce öğretmen adaylarının içerik ve uygulama ile ilgili bilgilendirilme ve uygulama sırasında karşılaşılabilecekleri olası bir problemin derhal giderilmesi imkânını sağlamıştır.

Uygulama yapılmadan önce ilgili sınıfların ders programları incelenmiş, uygulama yapılacak olan dersler öğretim elemanlarının bilgisi ve müsaadesi dahilinde belirlenmiş böylece uygulamalar düzenli ve sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Uygulama süreci doğrudan araştırmacı kontrolünde yapıldığı için çalışma evrenindeki bireylerden kaynaklanabilecek ve araştırmanın sonucunu etkileyebilecek önemde bir durum yaşanmamıştır. Bu nedenle tüm çalışma evreninden geçerli ve güvenilir veri elde edilebilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada uygulanan ölçek verilerinin analizinde, SPSS 17.0 “Statistical Package for the Social Sciences” paket programı kullanılmıştır. Bu program ile elde edilen veriler alt problemlere uygun analiz teknikleriyle test edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler çözümlenirken parametrik analiz tekniklerinden t-testi tekniği ve varyans analizi tekniği kullanılmıştır. Bu teknikler, iki veya daha fazla değişkenin ortalama puanları arasındaki farkın istatistiksel anlamlılıkta manidarlığını test eden temel tekniklerdir (Büyüköztürk, 2008; Vittinghoff, Shiboski, Glidden ve McCulloch, 2005; Field, 2005).

Verilerin analizi yapılırken ilk önce ölçekteki demografik özellikler ve BİT elemanlarını kullanma sıklıkları ele alınmıştır. Bu iki grubun değerlendirilmesi frekans ve yüzde dağılımları incelenerek yapılmıştır. Bu frekans dağılımları ile ilgili maddelere ait veri sayıları ve toplam yüzdeleri hesaplanarak yorumlanmıştır.

İkinci kısımda, öğretmen adaylarının ortalama tutum puanlarının cinsiyet ve öğretim değişkenlerine göre farklarının test edilmesinde ise analiz tekniklerinden ilişkisiz örneklem için t testi kullanılmıştır. Bu test ile bağımsız iki gruba tek test uygulandıktan sonra iki grubun teste ilişkin ortalamaları arasındaki farkın önemli olup olmadığı belirlenir (Ural ve Kılıç, 2006).

Öğretmen adaylarının ortalama tutum puanlarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre karşılaştırılmasında ise, bağımsız örneklem için tek faktörlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır. Tek faktörlü varyans analizi, bağımsız gruplardan elde edilen verilerin ortalamalarının ya da işlem ortalamalarının farklılığının manidar olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan bir yöntemdir (Kirk, 2003).

Son kısımda ise, öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumları ile BİT'i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumlarının birbirleri arasındaki ilişkinin ve farkın belirlenmesi için, ilişkili ölçümler için t testi uygulanmıştır. Bu test ile aynı ya da eşleştirilmiş örneklem üzerinde gerçekleştirilen birbiri ile ilişkili iki ölçüme ait ortalamalar karşılaştırılır. Bununla birlikte, iki ölçüm arasındaki ilişki de (korelasyon) belirlenmiş olur (Büyüköztürk, 2008; Ural ve Kılıç, 2006; Field, 2005).

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bulgular bölümü dahilinde araştırmanın problem cümlesine ait alt problemleri, yöntem kısmında anlatılan biçimde test etmek amacıyla yapılan istatistiksel analizlerle verilerin çözümlenmesi ve bu işlemlerin sonucunda elde edilen bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma alt problemlerinin sırası ile ayrı ayrı ele alınan bulgular, birbirlerinden bağımsız bir şekilde değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

İlk olarak, veri toplama aracı olarak kullanılan ölçekteki demografik özelliklerin frekans dağılımları ele alınmış ve daha sonra 8 ayrı alt problemin çözümlenmesi ile elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

4.1. Demografik Özellikler

Ölçeğin ilk bölümünde yer alan ve 6 adet madde içeren demografik özellikler bölümünde öğretmen adaylarının bilgisayara ve internete sahip olup olmadıklarına ve bilgisayarı ne sıklıkta kullandıklarına yönelik bulgulara yer verilmiştir (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Demografik Özelliklerin Yüzde Frekansları

1	Bilgisayarınız var mı? (Eğer cevabınız "Hayır" ise 2. ve 3. soruları atlayınız.)			Günde kaç saatinizi bilgisayar başında geçirirsiniz?		
	Evet	210	% 63,6	0-1 saat	163	% 49,4
2	Hayır	120	% 36,4	1-3 saat	112	% 33,9
	Bilgisayarınız varsa kaç yıldır sahipsiniz?			3-5 saat	37	% 11,2
	Boş	120	% 36,4	5-10 saat	13	% 3,9
	0-1 yıl	52	% 15,8	10 saat ve üzeri	5	% 1,5
	1-3 yıl	66	% 20,0	Günde kaç saatinizi internet başında geçirirsiniz?		
	3-5 yıl	50	% 15,2	0-1 saat	171	% 51,8
	5-10 yıl	34	% 10,3	1-3 saat	113	% 34,2
10 yıl ve üzeri	8	% 2,4	3-5 saat	33	% 10,0	
3	Bilgisayarınız varsa internete bağlı mı?			5-10 saat	9	% 2,7
	Boş	120	% 36,4	10 saat ve üzeri	4	% 1,2
	Evet	152	% 46,1	Herhangi bir resmi kurumdan bilgisayar kursu aldınız mı?		
	Hayır	58	% 17,5	Evet	88	% 26,7
6				Hayır	242	% 73,3

Çizelge 4.1 ele alındığında, ilk olarak öğretmen adaylarının %63,6'sının bilgisayara sahip olduğu göze çarpmaktadır. Günümüzde üniversite öğrencilerinin bilgisayara sahip olma durumunun daha yüksek oranlarda olması beklenmektedir. Elde edilen % 63,6 değeri bu durum göz önünde bulundurulduğunda nispeten düşük bir orana tekabül etmektedir. Sahip oldukları bilgisayarların kaç yıldır var olduğunu araştıran soruda ise öğretmen adaylarının sadece %2,4'ünün 10 yıl ve üzeri yıldır ve %10,3'ünün 5-10 yıldır bilgisayara sahip oldukları geri kalan %51'inin ise 5 yıl ve altı olarak belirlenmiştir. Bilgisayara sahip olan 210 öğretmen adayının 152 tanesi internete bağlı iken 58 tanesi ise internete bağlı olmamasının normal bir orana karşılık geldiği ifade edilebilir. Öğretmen adaylarının günlük bilgisayar kullanımlarının %49,4'lük oranla 0-1 saat olduğu göze çarpmaktadır. Buna paralel olarak günlük internet kullanımının ise %51,8 oranla 0-1 saat olduğu belirlenmiştir. Son olarak araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %26,7'sinin resmi bir kurumda bilgisayar kursuna katıldığı ve %73,3'ünün ise böyle bir eğitime katılmadığı hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının resmi yollardan eğitim alma oran günümüzde BİT'in geldiği durum düşünüldüğünde düşük olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi İçin Bilgi ve İletişim Teknolojisi Elemanlarını Kullanma Sıklıklarına Ait Frekans ve Yüzde Dağılımları

Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi için BİT elemanları 10 ayrı madde altında genellenmiştir. Bu maddelerin kullanım sıklıkları 5'li likert tipi bir ölçeklendirme ile test edilmiş ve elde edilen bulgulara ait frekans ve yüzde dağılımları tespit edilerek yorumlanmıştır (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Öğretimi İçin Bilgi ve İletişim Teknolojisi Elemanlarını Kullanma Sıklıklarına Ait Frekans ve Yüzde Dağılımları

		HER ZAMAN		SIKÇA		ARA SIRA		OLDUKÇA AZ		HIÇBİR ZAMAN		\bar{X}	s.s.
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	İnternet	109	33,0	119	36,1	84	25,5	13	3,9	5	1,5	3,95	.938
2	E-posta	21	6,4	73	22,1	128	38,8	68	20,6	40	12,1	2,90	1,07
3	Kelime işlemciler (Word)	36	10,9	88	26,7	124	37,6	62	18,8	20	6,1	2,18	1,05
4	Sunum programları (Powerpoint)	30	9,1	82	24,8	112	33,9	76	23,0	30	9,1	3,02	1,10
5	Hücre işlemciler (Excel)	8	2,4	19	5,8	73	22,1	132	40,0	98	29,7	2,11	.978
6	Veri tabanları (Access)	6	1,8	15	4,5	34	10,3	97	29,4	178	53,9	1,71	.952
7	Çizim programları (Paint, Photoshop)	7	2,1	28	8,5	76	23,9	120	36,4	99	30,0	2,16	1,01
8	Film programları (Movie Maker, VideoStudio)	15	4,5	27	8,2	68	20,6	107	32,4	113	34,2	2,16	1,12
9	Çoklu ortam programları (HyperStudio)	24	7,3	59	17,9	81	24,5	71	21,5	95	28,8	2,53	1,27
10	Web sayfası hazırlama programları (Frontpage, Dreamweaver)	4	1,2	6	1,8	19	5,8	55	16,7	246	74,5	1,38	.78

Sosyal Bilgiler eğitim öğretimi için sıralanmış olan BİT elemanlarının öğrenme, araştırma, ödev, proje vb için kullanımlarında en sık oranla internet ($\bar{X}=3,95$, s.s.=.93) kullanımı yer almaktadır. Günümüzde BİT'in sağladığı büyük bilgi kaynağı ve bu bilgi kaynağına oldukça kolay bir erişim imkanının olması göz önünde bulundurulduğunda öğretmen adaylarının öğrenme, araştırma, ödev, proje vb için BİT elemanlarından interneti en sık olarak kullanmasının beklenen ve olması gereken bir durum olduğu söylenebilir. Buna karşın web sayfası hazırlama programlarının ($\bar{X}=1,38$, s.s.=.78)

oldukça az kullanıldığı belirlenmiştir. Elektronik posta ($\bar{X}=2,90$, s.s.=1,07), kelime işlemcileri ($\bar{X}=2,18$, s.s.=1,05), sunum programları ($\bar{X}=3,02$, s.s.=1,10) ve çoklu ortam programlarının ($\bar{X}=2,53$, s.s.=1,27) sıklığı 'ara sıra' seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Bununla birlikte veri tabanları ($\bar{X}=1,71$, s.s.=.95), çizim programları ($\bar{X}=2,16$, s.s.=1,01) ve film programlarının ($\bar{X}=2,16$, s.s.=1,12) kullanım sıklığı ise 'oldukça az' seçeneği altında olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre genel olarak öğretmen adaylarının Tezci'deki (2009) gibi araştırma, ödev, proje gibi etkinlikleri için BİT elemanlarından daha çok internet ve kelime işlemcileri kullanmasının günümüz ortalama üniversite eğitimi alan bireyleri için yetersiz olduğu ileri sürülebilir. E-posta kullanımının oldukça az olmasının günümüzde iletişimin facebook, msn, twitter gibi sosyal medya elemanlarıyla da sağlanabilmesi nedeniyle olduğu düşünülebilir. Ayrıca hücre işlemciler, veri tabanları gibi programların kullanımının az olmasının ise bilgi ve belli düzeyde eğitim gerektirmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Genel Tutumlarının İlgili Değişkenlere İlişkin Karşılaştırılması

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumlarının ilgili değişkenlere ilişkin karşılaştırılması amacıyla öncelikle öğretmen adaylarının Sobitto-G puanlarının dağılımı ve aritmetik ortalamaları Çizelge 4.3'te verilmiştir.

Çizelge 4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sobitto-G Puanlarının Dağılımı ve Aritmetik Ortalamaları

Nu.	Maddeler	\bar{X}	s.s.
1	BİT sayesinde öğrenme daha hızlı gerçekleşir.	4,13	.79
2	Bilgisayar önemli bir eğitimsel araçtır.	2,89	1,10
3	Öğrenme, bilgisayar ve interneti kullanarak daha kolay gerçekleşir.	3,91	.90
4	Eğitimde BİT'in kullanılması verimi artırır.	4,50	.68
5	Video, animasyon ve Powerpoint vb. ile yapılan eğitimi daha çok seviyorum.	4,37	.73
6	İnternette yeni şeyler öğrenmekten zevk alırım.	2,97	1,22
7	İnternet üzerinden araştırma yapmaktan daha çok hoşlanıyorum.	4,07	.96
8	Derslerime hazırlıkta BİT kullanmam bana zaman kazandırır.	3,08	1,15
9	Derslerime hazırlanırken BİT kullanmam işimi kolaylaştırır.	3,86	.92
10	Derslerimle ilgili web sayfalarına üyelik bana yarar sağlar.	3,09	1,15
11	Derslerimle ilgili faaliyetlerde web sitelerinden yararlanmak zevklidir.	4,06	.80
12	BİT'in derslerde kullanılması eğitim kalitesini artırır.	3,35	1,14
13	İnternet üzerinden ders çalışırken dikkatim dağılır.	3,99	.84
14	İnternette gezinmek yorucudur.	3,84	.91
15	İnternette gezinmek çoğunlukla zaman kaybıdır.	2,97	1,17
16	Derslere bilgisayarla hazırlanırken çok yoruluyorum.	3,94	.86
17	İnternette öğrenilen bilgiye şüpheyle bakarım.	2,20	1,09
18	Kütüphaneye gitme yerine internette araştırmayı tercih ederim.	3,99	.78
19	İnternette özgü dil bana itici geliyor.	2,88	1,16
20	İnternet bağımlılığa neden olur.	3,48	1,15
21	İnternet insanların yaratıcılığını azaltır.	3,96	.85
22	Eğitim ve öğretimde bilgisayar kullanımı öğrencileri tembelleğe iter.	2,90	1,08

Araştırmada, öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumlarının incelendiği ölçekte 22 olumlu ve olumsuz madde bulunmaktadır. Maddeler 1 ile 5 arasında puanlanmıştır (1=Kesinlikle Katılmıyorum ve 5=Kesinlikle Katılıyorum). Ölçeğin bütününe ilişkin elde edilen veriler incelendiğinde (Sobitto-G; en az 22, en çok 110 puan / \bar{X} =78,43, s.s.=21,43) öğretmen adaylarının pozitif yakın tutum puanına sahip olduğu belirlenmiştir.

Ölçekten elde edilen veriler ölçeğin alt boyutlarına göre incelendiğinde birinci faktöre yönelik (GEF; en az 7, en çok 35 puan / \bar{X} =26,84, s.s.=6,38), ikinci faktöre yönelik (DK; en az 5, en çok 25 puan / \bar{X} =17,44, s.s.=5,16), üçüncü faktöre yönelik (DÇOE; en az 4, en çok 20 puan / \bar{X} =14,74,

s.s.=3,78), dördüncü faktöre yönelik (G; en az 3, en çok 15 puan / \bar{X} =9,07, s.s.=3,03) ve beşinci faktöre yönelik (ZY; en az 3, en çok 15 puan / \bar{X} =10,34, s.s.=3,08) öğretmen adaylarının pozitive yakın tutum puanına sahip olduğu görülmüştür.

BİT'e yönelik genel tutumların sorgulandığı bu bölümün verileri cinsiyet, ikili öğretim ve öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre karşılaştırılmış ve sonuçlar yorumlanmıştır.

1. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumlarının cinsiyet değişkenine ilişkin karşılaştırılmasını içeren t testi değerleri Çizelge 4.4'te verilmiştir.

Çizelge 4.4. Cinsiyet Faktörüne İlişkin Karşılaştırma

Cinsiyet	N	\bar{X}	s.s.	s.d.	t	p
Kadın	176	77,56	8,852	328	1,726	,085
Erkek	154	79,42	10,771			

p< .05

Çizelge 4.4. incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sahip olduğu genel tutum puanlarının cinsiyet faktörüne göre karşılaştırılmasına ilişkin yapılan t testi sonucunda p değeri .05 anlamlılık derecesinde .085 olarak hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının cinsiyet faktörüne göre BİT'e yönelik genel tutum puanları açısından anlamlı (manidar) bir fark gözlenememiştir. Başka bir deyişle, öğretmen adaylarının kadın ya da erkek olması sahip oldukları tutumlar açısından herhangi bir farklılık oluşturmamıştır. Ayrıca kadın öğretmen adaylarının tutum puanı ortalaması 77,56, standart sapması 8,852 iken, erkek öğretmen adaylarının ortalamasının 79,42, standart sapmasının ise 10,771 olduğu tespit edilmiştir.

2. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumları ikili öğretime göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumlarının ikili öğretim değişkenine ilişkin karşılaştırılmasını içeren t testi değerleri Çizelge 4.5'te verilmiştir.

Çizelge 4.5. İkili Öğretim Faktörüne İlişkin Karşılaştırma

Öğretim	N	\bar{X}	s.s.	s.d.	t	p
1. Öğretim	166	78,02	9,020	328	,761	,447
2. Öğretim	164	78,84	10,584			

$p < .05$

BİT'e yönelik genel tutumun öğretim faktörüne ilişkin karşılaştırılmasının yapıldığı Çizelge 4.5'te p anlamlılık derecesi .447 olarak bulunmuştur. Buna göre, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumları öğretim faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Diğer bir anlatımla, 1. öğretim ve 2. öğretim öğretmen adayları arasında genel tutum puanları açısından herhangi farka rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra, 1. öğretim öğretmen adaylarının genel tutum puanı ortalaması 78,02, standart sapması 9,020 olup 2. öğretim öğretmen adaylarının genel tutum puanı ortalaması 78,84, standart sapması 10,584 olarak belirlenmiştir.

3. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumları öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumlarının sınıf değişkenine ilişkin karşılaştırılmasını içeren istatistiksel değerler Çizelge 4.6., 4.7. ve 4.8'de verilmiştir.

Çizelge 4.6. Öğretmen Adaylarının BİT'e Yönelik Tutum Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistiği

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	s.s.
1. Sınıf	95	81,24	9,203
2. Sınıf	80	76,99	9,664
3. Sınıf	79	77,19	9,874
4. Sınıf	76	77,71	10,170
Toplam	330	78,73	9,823

Çizelge 4.6 ele alındığında, öğretmen adaylarının genel tutum puanı ortalamaları karşılaştırıldığında en yüksek tutum puanına 81,24 ile 1. sınıf öğretmen adayları ve en düşük tutum puanına ise 76,99 ile 2. sınıf öğretmen adaylarının sahip olduğu görülmektedir. 3. ve 4. sınıf öğretmen adaylarının ortalama tutum puanlarının ise sırası ile 77,19 ve 77,71 olduğu gözlemlenmektedir.

Çizelge 4.7. Bağımsız Örneklemeler İçin Tek-Faktörlü Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	3	1078,552	359,517	3,821	,009*
Grupiçi	326	30670,203	94,080		
Toplam	329	31748,755			

$p < .01$

Çizelge 4.7'deki verilere göre, çalışmada öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri açısından BİT'e yönelik genel tutumları arasındaki farklılık için anlamlılık değeri .009 bulunmuştur. Bunun anlamı öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutum puanları öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği (F=3,821; $p < .01$).

Çizelge 4.8. Çoklu Karşılaştırma (Tukey Testi) Sonuçları

Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
1. Sınıf	-	,021*	,032*	,086
2. Sınıf	,021*	-	,999	,967
3. Sınıf	,032*	,999	-	,987
4. Sınıf	,086	,967	,987	-

$p < .05$

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre farklılıkların hangi ikili gruptan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (Tukey testi) sonuçlarına ilişkin Çizelge 4.8. incelendiğinde, 1. sınıf öğretmen adayları ile 2. sınıf öğretmen adayları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bununla birlikte, yine 1. sınıf öğretmen adayları ile 3. sınıf öğretmen adayları anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu durumun öğretmen adaylarının üniversite eğitimlerinde aldıkları BİT ile ilgili derslerin tutumlarını etkilemesinden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca 4. sınıf öğretmen adayları ile diğer hiçbir sınıf düzeyindeki öğretmen adayları arasındaki farklılığın manidar olmadığı gözlemlenmektedir.

4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Kullanımına Yönelik Tutumlarının İlgili Değişkenlere İlişkin Karşılaştırılması

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumlarının ilgili değişkenlere ilişkin karşılaştırılması amacıyla öncelikle öğretmen adaylarının Sobitto-S puanlarının dağılımı ve aritmetik ortalamaları Çizelge 4.9'da verilmiştir.

Çizelge 4.9. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sobitto-S Puanlarının Dağılımı ve Aritmetik Ortalamaları

Nu.	Maddeler	\bar{X}	s.s.
1	BİT'in kullanıldığı Sosyal Bilgiler Dersi'nde verim daha yüksektir.	4,08	.83
2	Sosyal Bilgiler eğitiminde BİT kullanımı yaratıcı düşünceyi geliştirir.	4,26	.80
3	BİT sayesinde Sosyal Bilgiler öğretimi yapmak öğrenciler için daha eğlencelidir.	4,26	.74
4	İnternet Sosyal Bilgiler Dersi'nde bilgilerin güncellenmesinde önemli bir araçtır.	3,93	.91
5	Sosyal Bilgiler eğitiminde BİT'ten yararlanmak öğretimin daha etkin olmasını sağlar.	4,14	.84
6	Sosyal Bilgiler ders sunumlarını projeksiyon cihazından yapmak öğrenmede daha etkilidir.	3,56	.97
7	Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili web sayfalarını takip etmek mesleki yönden gelişmeyi sağlar.	3,64	.91
8	Sosyal Bilgiler Dersi için internetten araştırma yapmak daha kolaydır.	4,23	.80
9	Sosyal Bilgiler öğretmenin dersiyle ilgili duyuruları internet üzerinden (kendi web sayfası, e-posta gibi) yapması erişimi kolaylaştırır.	3,57	.94
10	Bilgisayar destekli haritalar, animasyonlar, videolar, fotoğraflar vb sayesinde Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğrenci düzeyine daha kolay iner.	4,30	.73
11	Sosyal Bilgiler öğretmenleri eğitsel yazılımları derslerinde etkin bir şekilde kullanmalıdır.	3,58	1,24
12	Sosyal Bilgiler Dersi'nde BİT sayesinde harita, şekil, grafik vb ile etkileşimi daha da arttırmak mümkündür.	3,82	.92
13	Sosyal Bilgiler öğretiminde BİT kullanımı içerikten çok görselliğe vurgu yaptığından öğrenci dikkatini dağıtır.	3,97	.73
14	Sosyal Bilgiler Dersi'nde BİT sayesinde müze eğitimi, tarihi mekanlar daha etkili bir şekilde öğrencilere sunulabilir.	3,99	.76
15	BİT sayesinde Sosyal Bilgiler Dersi'nde geziler (müze, açık alan, coğrafi vs) sanal ortamda daha da zevkli hale gelir.	4,16	.75
16	BİT sayesinde Sosyal Bilgiler Dersi'nde olay ve olguların değişimi (tarihi savaşlar, erozyon gibi) simülasyonlarla daha iyi öğretilir.	3,88	1,07

Araştırmada, öğretmen adaylarının BİT'in sosyal bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik genel tutumlarının incelendiği ölçekte 16 olumlu ve olumsuz madde bulunmaktadır. Maddeler 1 ile 5 arasında puanlanmıştır (1=Kesinlikle Katılmıyorum ve 5=Kesinlikle Katılıyorum). Ölçeğin bütününe ilişkin elde edilen veriler incelendiğinde (Sobitto-S; en az 16, en çok 80 puan / \bar{X} =63,37, s.s.=13,94) öğretmen adaylarının pozitif yakın tutum puanına sahip olduğu belirlenmiştir.

Ölçekten elde edilen veriler ölçeğin alt boyutlarına göre incelendiğinde birinci faktöre yönelik (F; en az 9, en çok 45 puan / \bar{X} =35,67, s.s.=7,74), ikinci faktöre yönelik (E; en az 4, en çok 20 puan / \bar{X} =15,67, s.s.=3,62) ve üçüncü faktöre yönelik (A; en az 3, en çok 15 puan / \bar{X} =12,03, s.s.=2,58) öğretmen adaylarının pozitif yakın tutum puanına sahip olduğu görülmüştür.

BİT'in Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumların sorgulandığı bu bölümün verileri cinsiyet, ikili öğretim ve öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre karşılaştırılmış ve sonuçlar yorumlanmıştır.

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının BİT'i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının BİT'i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine ilişkin karşılaştırılmasını içeren t testi değerleri Çizelge 4.10.'da verilmiştir.

Çizelge 4.10. Cinsiyet Faktörüne İlişkin Karşılaştırma

Cinsiyet	N	\bar{X}	s.s.	s.d.	t	p
Kadın	176	63,66	6,792	328	,694	,488
Erkek	154	63,07	8,569			

$p < .05$

Çizelge 4.10 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumlarının kadın öğretmen adaylarında, puan ortalaması 63,99, standart sapması 6,792 olarak bulunmuş ve aynı ölçek uygulanan erkek öğretmen adaylarının ise puan ortalaması 63,07, standart sapması 8,569 olarak hesaplanmıştır. Her iki cinsiyetin de BİT'in Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutum puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı, bağımsız gruplar için t testi ile yoklanmıştır, hesaplanan p değeri .488 olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının cinsiyet faktörüne göre BİT'in Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutum puanları açısından anlamlı (manidar) bir fark gözlenmemiştir.

2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının BİT'i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumları ikili öğretime göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumlarının ikili öğretim değişkenine ilişkin karşılaştırılmasını içeren t testi değerleri Çizelge 4.11.'de verilmiştir.

Çizelge 4.11. İkili Öğretim Faktörüne İlişkin Karşılaştırma

Öğretim	N	\bar{X}	s.s.	s.d.	t	p
1. Öğretim	166	62,64	7,346	328	1,771	,078
2. Öğretim	164	64,13	7,930			

p < .05

Çizelge 4.11. göz önünde bulundurulduğunda, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının BİT'in Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutum puanlarının 1. öğretim ve 2. öğretim değişkenlerine göre karşılaştırılmasına ilişkin, %95'lik anlamlılık düzeyinde, p değeri .078 olarak hesaplanmıştır. Buna göre; 1. öğretim öğretmen adayları ile 2. öğretim öğretmen adaylarının arasında tutum puanları açısından anlamlı bir fark olmadığı elde edilmiştir. Başka bir anlatımla, 1. öğretim ve 2. öğretim öğretmen adaylarının tutumları birbirlerine benzer niteliktedir. Ayrıca 1. öğretim öğretmen adaylarının ortalama tutum puanının 62,64, standart sapmasının 7,34 olduğu görülürken, 2. öğretim öğretmen adaylarının sahip oldukları ortalama tutum puanı 64,13, standart sapması ise 7,93 olarak hesaplanmıştır.

3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının BİT'i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumları öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumlarının sınıf değişkenine ilişkin karşılaştırılmasını içeren istatistiksel değerler Çizelge 4.12., 4.13. ve 4.14'te verilmiştir.

Çizelge 4.12. Öğretmen Adaylarının BİT'i Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Kullanımına Yönelik Tutum Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistiği

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	s.s.
1. Sınıf	95	65,60	6,463
2. Sınıf	80	62,61	6,429
3. Sınıf	79	62,44	9,499
4. Sınıf	76	62,41	7,703
Toplam	330	63,38	7,666

Çizelge 4.12. ele alındığında, öğretmen adaylarının BİT'in Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutum puan ortalamaları karşılaştırıldığında en yüksek tutum puanı 65,60 ile 1. sınıf öğretmen adaylarına ait olduğu ve en düşük tutum puanına ise 62,41 ile 4. sınıf öğretmen adaylarının sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2., 3. ve 4. sınıf öğretmen adaylarının ortalama tutum puanlarının birbirine çok yakın ve 1. sınıf öğretmen adaylarının puanından daha düşük olduğu göze çarpmaktadır.

Çizelge 4.13. Bağımsız Örneklemeler İçin Tek-Faktörlü Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	3	656,488	218,829	3,819	,009*
Grupiçi	326	18679,636	57,299		
Toplam	329	19336,124			

p < .01

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkeni açısından karşılaştırıldığı çizelge 4.13'e göre, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri açısından BİT'in Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumları arasındaki farklılığa ilişkin anlamlılık değeri .009 bulunmuştur. Diğer bir anlatımla, öğretmen adaylarının tutum puanları öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=3,81; p < .01).

Çizelge 4.14. Çoklu Karşılaştırma (Tukey Testi) Sonuçları

Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
1. Sınıf	-	,048*	,033*	,033*
2. Sınıf	,048*	-	,999	,998
3. Sınıf	,033*	,999	-	1,000
4. Sınıf	,033*	,998	1,000	-

p< .05

Çizelge 4.14'te farklılıkların hangi ikili gruptan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (Tukey testi) sonuçları ele alınmıştır. Buna göre, sadece 1. sınıf öğretmen adayları ile 2., 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bununla birlikte, diğer sınıf düzeyindeki öğretmen adaylarının birbirleri ile anlamlı farklılık göstermediği bulgusuna erişilmiştir.

4.5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Genel Tutumları ile Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Kullanımına Yönelik Tutumların Karşılaştırılması

Son olarak, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Sobitto-G'ye ait tutum puanları ile Sobitto-S'ye ait tutum puanları arasındaki ilişki ele alınmıştır. Öğretmen adaylarının bu iki ölçekten aldıkları tutum puanları arasında pozitif yönlü yüksek derecede ($r=.71$) bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumları ile BİT'in eğitim öğretimde kullanımına yönelik tutumları arasında böyle bir ilişkinin olmasının iki tutum puanının da benzer niteliklerin ölçülmesinden elde edilmesi sonucu olduğu söylenebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç ve öneriler bölümünde, bulgular kısmındaki verilerin istatistiksel analiziyle ortaya çıkan sonuçlara yer verilmiştir. Bununla birlikte araştırma süreci ve sonucu paralelinde bazı önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Araştırmanın sonuç kısmında, ilgili analiz işlemleri ile çözümlenerek elde edilen bulgular doğrultusunda belli sonuç ifadelerine yer verilmiştir. Sonuç ifadeleri öncelikle maddeler halinde sıralanmış, ardından bu ifadelerin araştırma dahilinde ne anlama tekabül ettiği açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırma sonuçları şu şekilde maddelendirilmiştir:

1. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının bilgisayara sahip olma oranının yetersiz olduğu ve bilgisayar kullanım ve internetten faydalanma oranlarının ise düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
2. BİT elemanlarının Sosyal Bilgiler eğitimi ve öğretimi için kullanımında başlıca internet, e-posta ve kelime işlemcileri öğelerinin tercih edildiği görülmüştür.
3. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumlarının karşılaştırılmasında;
 - a. Öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermemektedir.
 - b. Öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumları ikili öğretime göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

- c. Öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumları öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark göstermektedir. Bu fark, 1. ile 2. sınıf ve 1. ile 3. sınıflar arasındadır.
4. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumlarının karşılaştırılmasında;
 - a. Öğretmen adaylarının BİT'i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermemektedir.
 - b. Öğretmen adaylarının teknolojilerini Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumları ikili öğretime göre anlamlı bir fark göstermemektedir.
 - c. Öğretmen adaylarının BİT'i Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumları öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark göstermektedir. Bu fark, 1.ile 2. sınıf, 1. ile 3. ve 1. ile 4. sınıflar arasındadır.
5. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumları ile BİT'in eğitim öğretimde kullanılmasına yönelik tutum puanları arasında pozitif yönlü yüksek derecede bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bilgisayara sahip olma durumunun düşük düzeyde, internete erişim imkanlarının da düşük olduğunun tespit edilmesiyle günümüzde BİT'in geldiği nokta düşünüldüğünde istenmeyen bir sonuca ulaşıldığından bahsedilebilir.

Öğretmen adayları, Sosyal Bilgiler dersi için araştırma, ödev, proje gibi etkinliklerinde büyük oranda internet ve e-posta gibi interaktif BİT elemanlarını kullanmaktadır. Tezci'nin (2009) araştırmasında görüldüğü gibi öğretmenlerin de en çok kullandığı BİT elemanları arasında internet ve e-posta bulunmaktadır. Bu ortak bulgulara dayanılarak etkinliklerde çevrimiçi olabilme ve etkileşim imkanının öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının BİT'e yönelik tutumlarını daha çok etkilediği sonucuna ulaşılabılır.

Bulgulara göre, cinsiyet ve ikili öğretim değişkenlerine göre Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel ve BİT'in Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılaşma olmadığı gözlenmiştir. Özellikle cinsiyet değişkeni ele alındığında benzer şekilde öğretmenler ve öğretmen adaylarının BİT'e yönelik tutumları üzerine yapılan araştırmalarda cinsiyet değişkeni, tutumlarda manidar bir farklılaşma yaratmamaktadır (Volman, Eck, Heemskerk ve Kuiper, 2005; Çavaş, Çavaş, Karaoğlan ve Kışla, 2009; Tezci, 2009). Cinsiyet değişkeninin tutumda manidar bir farklılaşma yaratmaması, BİT'e sahip olma ve erişebilme anlamında sosyal eşitliğin sağlanması sonucudur denebilir. Ayrıca BİT'in yaygınlaşması, bireylerin BİT ile ilgili araçlara ulaşmasını cinsiyetin etkilemediği düşünülebilir. Bir başka etken de zaman faktörüdür, alanyazında cinsiyet etkisinin zaman içinde azaldığına yönelik araştırmalar (Çavaş, Çavaş, Karaoğlan ve Kışla, 2009; Volman, Eck, Heemskerk ve Kuiper, 2005; Tezci, 2009) bulunmaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel ve BİT'in Sosyal Bilgiler eğitim öğretiminde kullanımına yönelik tutumlarında sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılaşmanın ve bu farklılaşmanın özellikle 1. sınıflar ile daha üst düzeylerdeki sınıflarda öğrenim gören öğretmen adayları arasında görülmesiyle alt jenerasyonların BİT ve elemanlarına daha yatkın olduğu ve günümüzde jenerasyonlar arasındaki tutum farklılaşmasının düşük yaş aralıklarında dahi görülebileceği sonucu çıkarılabilir. Zira içinde bulunduğumuz zaman diliminde genel olarak BİT'in gelişiminin daha da önemlisi kendini güncellemesinin çok hızlı olduğu, ayrıca Sosyal Bilgiler eğitimi özelinde de BİT'in gelişiminin ve yenilenmesinin oldukça hızlı olduğu yapılan araştırmalarda vurgulanmaktadır. (Berson, 1996; Açıkalın ve Duru, 2005; Kan, 2008). Yeni jenerasyonların gündelik yaşamda BİT ile daha çok iç içe olmasından BİT'i daha kolay takip edebildiği ve böylece tutumlarının farklılaştığı söylenebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik genel tutumları ile eğitim öğretimde kullanımına yönelik tutumları arasında pozitif yönlü yüksek

derecede bir ilişkinin olmasının iki tutum puanının da benzer niteliklerin ölçülmesinden elde edilmesi sonucu olduğu söylenebilir.

5.2. Öneriler

Günümüzde BİT Sosyal Bilgiler dersinin sınıf içi ve sınıf dışı eğitim öğretiminde birçok katkı sağlamaktadır. Bu nedenle öğretmen adayları bu yararlarla ilişkin farkındalık sahibi olmalıdırlar. Bu farkındalığı ise öğrenim gördükleri süre içerisinde bilinçli olarak kazanabilmelidirler. Bu süreç profesyonel bir yöntemle düzenli ve öğretmen adaylarının aşamalı gelişimini sağlayacak şekilde yürütülmelidir. Araştırmanın bulgularından birinin de işaret ettiği gibi yeni jenerasyonlar BİT'e daha yatkın olduğu görülmektedir. Aynı şekilde öğretmen adaylarının meslek yaşamlarında öğrencilerinin de BİT'e oldukça yatkın olacağı varsayılmaktadır. Bu nedenle ülkemizin ulusal BİT politikası dahilinde Sosyal Bilgiler öğretmen eğitimi programları öğretmen adaylarının BİT'e ilişkin Sosyal Bilgiler Dersi ile ilgili ihtiyaçlarını karşılayabilecek yeni jenerasyonların hızına yetişebilecek nitelikte yetişmesine imkan sağlar şekilde düzenlenmelidir. Ayrıca öğretmen adaylarına BİT elemanlarını etkin kullanımı amacıyla uygulamalı eğitimlere daha çok yer verilmelidir. Bu uygulama eğitimleri, BİT'in bireysel olarak kullanımına yönelik olmasının yanı sıra Sosyal Bilgiler konu alanına özgü olarak BİT'in öğretimsel (entegrasyon becerisi) açıdan kullanımına yönelik de olmalıdır.

Araştırmadan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının BİT'e yönelik psikolojik bir özellik olan tutumlarına ilişkin belli bilgiler elde edilmiştir. Bu noktadan hareketle sonraki araştırmalarda öğretmen adaylarının BİT'e yönelik inanç, algı gibi farklı psikolojik özellikleri incelenebilir. Yapılan araştırmalardan elde edilen bilgiler birbirleri ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilebilir. Öte yandan bu araştırmaların sonuçları Sosyal Bilgiler dersinin sınıf içi-sınıf dışı uygulamalarının geliştirilmesinde ve öğretmen adaylarının eğitiminin niteliğinin artırılmasında kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Açıklan, M. and Duru, E. (2005). The Use of Computer Technologies in the Social Studies Classroom. *Turkish Online Journal of Educational Technology*. Vol. 4, Issue 2; 18-26. Web: <http://www.tojet.net> adresinden 12 Eylül 2009'da alınmıştır.
- Agostino, V. R. (2003). Technology in the Social Studies Classroom. Tomei, L. A. (Ed.), *Challenges of Teaching with Technology Across the Curriculum: Issues and Solutions* (p. 134-157). London: Information Science Publishing.
- Ainley, J., Enger, L. and Searle, D. (2008). Students in a Digital Age: Implications of ICT for Teaching and Learning. Voogt, J., Knezek, G. (Eds.), *International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education* (p. 63-80). New York: Springer Science Business Media LLC.
- Ajzen, I. and Fishbein, M. (2005). The Influence of Attitudes on Behaviour. Albarracin, D., Johnson, B. T., Zanna, M. P. (Eds.), *The Handbook of Attitudes* (p. 173-221). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Albirini, A. (2006). Teachers' Attitudes toward Information and Communication Technologies: The Case of Syrian EFL Teachers. *Computers and Education*. Vol. 47; 373-398. Web: <http://www.sciencedirect.com> adresinden 5 Ocak 2010'da alınmıştır.
- Alkan, C. (1998). *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Yüksel Matbaası.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Anderson, R. E. (2008). Implications of the Information and Knowledge Society for Education. Voogt, J., Knezek, G. (Eds.), *International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education* (p. 5-22). New York: Springer Science Business Media LLC.
- Baguley, M., Pullen, D. L. and Short, M. (2010). Multiliteracies and the New World Order. Pullen, D. L., Cole, D. R. (Eds.), *Multiliteracies and Technology Enhanced Education: Social Practice and the Global Classroom* (p. 1-17). New York: Information Science Reference.

- Balçı, A. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Bell, D. (1998). İletişim Teknolojisi: Gidişat İyiye Doğru mu; yoksa Kötüye mi? (Çev. K. A. Sevimli). *Bilim Toplum*, Cilt 1, Sayı 1, 37-48. (Orijinal makalenin yayım tarihi, 1973).
- Berson, M. J. (1996). Effectiveness of Computer Technology in Social Studies: A Review of the Literature. *Journal of Research on Computing in Education*. Vol. 28, Issue 4; 486-499. Web: <http://www.eric.ed.gov> adresinden 13 Eylül 2009'da alınmıştır.
- Braun, J. A. and Risinger C. F. (1999). The Internet. Braun, J. A., Risinger C. F. (Eds.), *Surfing Social Studies* (p. 6-9). Washington: NCSS.
- Bryman, A. and Cramer, D. (2001). *Quantitative Data Analysis with SPSS Release 10 for Windows: A Guide for Social Scientists*. UK: Routledge.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. USA: Routledge.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*. Vol. 16, Issue. 3; 297 - 334. Web: <http://www.scribd.com> adresinden 9 Eylül 2009'da alınmıştır.
- Cullingford, C. and Haq, N. (2009). *Computers Schools and Students: The Effect of Technology*. England: Ashgate Publishing.
- Çavaş, B., Çavaş, P., Karaoğlan, B. ve Kışla, T. (2009). A Study on Science Teachers' Attitudes toward Information and Communication Technologies in Education. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*. Vol. 8, Issue. 2; Article 2. Web: <http://www.sciencedirect.com> adresinden 5 Ocak 2010'da alınmıştır.
- Dede, C. (2008). Theoretical Perspectives Influencing the Use of Information Technology in Teaching and Learning. Voogt, J., Knezek, G. (Eds.), *International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education* (p. 43-62). New York: Springer Science Business Media LLC.
- Demir, S. (2001). *Öğretim Elemanı ve Öğrencilerin İnternetin Öğretim Amaçlı Kullanımına İlişkin Görüş ve Tutumlarının İncelenmesi (Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

- Dikbaşı, E. (2006). *Öğretmen Adaylarının E-Öğrenmeye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Duverger, M. (2002). *Sosyal Bilimlere Giriş*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Erdoğan, A. T. (2008). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarının İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Ertürk, R. (2007). *Öğretmenlerin İnternet Kullanma Becerileri ve İnternete Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Fabrigar, L. R., MacDonald, T. K. and Wegener, D. T. (2005). The Structure of Attitudes. Albarracín, D., Johnson, B. T., Zanna, M. P. (Eds.), *The Handbook of Attitudes* (p. 79-124). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Field, A. (2005). *Discovering Statistics Using SPSS*. London: Sage Publications.
- Foster, J. J., Barkus, E. and Yavorsky, C. (2006). *Understanding and Using Advanced Statistics*. London: Sage Publications.
- Garland, K. and Noyes, J. (2004). Computer Experience: A Poor Predictor of Computer Attitudes. *Computers in Human Behavior*. Vol. 20; 823–840. Web: <http://www.sciencedirect.com> adresinden 5 Ocak 2010'da alınmıştır.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Gorsuch, R. L. (2003). Factor Analysis. Weiner, I. (Ed.), *Handbook of Psychology: Research Methods in Psychology* (p. 143-164). New Jersey: John Wiley and Sons Inc.
- Gudea, S. W. (2008). *Expectations and Demands in Online Teaching: Practical Experiences*. New York: Information Science Publishing.
- Gül, M. O. (2007). *İlköğretim Öğrencilerinin Teknolojik Bir Araç ve Öğretim Aracı Olarak Bilgisayara Karşı Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gülbahar, Y. ve Güven, İ. (2008). A Survey on ICT Usage and the Perceptions of Social Studies Teachers in Turkey. *Educational Technology and Society*, Vol. 11, Issue. 3: 37-51. Web: <http://www.ifets.info> adresinden 5 Ocak 2010'da alınmıştır.

- Gürgün, S. (2007). *Özel Okullarda Öğrenim Gören İlköğretim Öğrencilerinin İnternete Yönelik Tutum ve Düşünceleri (Acarkent Doğa Koleji Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Gürol, M. (1990). *Eğitim Aracı Olarak Bilgisayara İlişkin Öğretmen Görüş ve Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Jolliffe, T. I. (2005). Factor Analysis. Armitage, P., Colton, T. (Eds.), *Encyclopedia of Biostatistics* (p. 1-8). New Jersey: John Wiley and Sons Inc.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1983). *İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Kan, Ç. (2008). A Study on Using Information and Communication Technologies (ICT) in Social Studies Lesson. Paper presented 8th *International Educational Technology Conference*, 06-08 Mayıs, Eskişehir.
- Karasar, N. (2007). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kayıkçı, S. (2007). *Spor Yapan ya da Yapmayan Lise Öğrencilerinin İnternete Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Keskin, S. (2006). *Üstün ve Özel Yetenekli Çocuklar ve Bilgisayara ve Bilgisayar Dersine Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Kirk, R. E. (2003). Experimental Design, Schinka, J. A. and Velicer, W. F. (Ed.) *Handbook of Psychology: Research Methods in Psychology* (p. 3-32). New Jersey: John Wiley and Sons Inc.
- Kline, P. (1994). *An Easy Guide to Factor Analysis*. London: Routledge.
- Knosnick, J. A., Judd, C. M. and Wittenbrink, B. (2005). The Measurement of Attitudes. Albarracín, D., Johnson, B. T., Zanna, M. P. (Eds.), *The Handbook of Attitudes* (p. 21-76). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Le, C. T. (2003). *Introductory Biostatistics*. New Jersey: John Wiley and Sons Inc.

- Likert, R. (1932). *A Technique for the Measurement of Attitudes*. New York: John Wiley and Sons Inc.
- MEB (2011a). *Fatih Projesi*. <http://fatihprojesi.meb.gov.tr> adresinden 22 Temmuz 2011'de alınmıştır.
- MEB (2011b). *TTNET Vitamin*. <http://www.ttnetvitamin.com.tr> adresinden 22 Temmuz 2011'de alınmıştır.
- Miller, D. and Slater, D. (2001). *The Internet: An Ethnographic Approach*. Oxford: Oxford International Publishers Ltd.
- Mioduser, D., Nachmias, R. and Baruch, A. F. (2008). New Literacies for the Knowledge Society. Voogt, J., Knezek, G. (Eds.), *International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education* (p. 23-42). New York: Springer Science Business Media LLC.
- Nikolov, R. and Nikolova, I. (2008). Distance Education in Schools: Realities and Perspectives. Voogt, J., Knezek, G. (Eds.), *International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education* (p. 659-674). New York: Springer Science Business Media LLC.
- Oskamp, S. and Schultz, P. W. (2005). *Attitudes and Opinions*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Paas, L. (2008). *How Information and Communication Technologies Can Support Education for Sustainable Development: Current Uses and Trends*. Canada: International Institute for Sustainable Development.
- Perkmen, S. ve Tezci, E. (2011). *Eğitimde Teknoloji Entegrasyonu Materyal Geliştirme ve Çoklu Ortam Tasarımı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Pitler, H., Hubbell, E. R., Kuhn, M. and Malenoski, K. (2007). *Using Technology with Classroom Instruction that Works*. Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Pritchard, A. (2007). *Effective Teaching with the Internet Technologies: Pedagogy and Practice*. London: Paul Chapman Publishing.
- Raudaskoski, P. (2006). Learning and Interacting through Technologies: Enhancing Research and Design. Sorensen, E. K., Murchu, D. (Eds.), *Enhancing Learning through Technology* (p. 155-183). Singapore: Information Science Publishing.

- Rickly, R. J. (2004). Computer Mediated Communication as Reflective Rhetoric in Action: Dialogic Interaction Technology and Cross Curricular Thinking. Inman, J. A., Reed, C., Sands, P. (Eds.), *Electronic Collaboration in the Humanities: Issues and Options* (p. 35-48). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Roussos, P. (2007). The Greek Computer Attitudes Scale: Construction and Assessment of Psychometric Properties. *Computers in Human Behaviour*. Vol. 23: 578-590. Web: <http://www.sciencedirect.com> adresinden 5 Ocak 2010'da alınmıştır.
- Scheuerman, W. E. (2009). Citizenship and Speed. Rosa, H., Scheuerman, W. E. (Eds.), *High-Speed Society: Social Acceleration, Speed and Modernity* (p. 287-306). Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press.
- Smith, B., Caputi, P. and Rawstorne, P. (2004). The Development of a Measure of Subjective Computer Experience. *Computers in Human Behavior*. Vol. 23; 127-145. Web: <http://www.sciencedirect.com> adresinden 5 Ocak 2010'da alınmıştır.
- Snyder, I., Jones, A. and Bianco, J. L. (2005). *Using Information and Communication Technologies in Adult Literacy Education: New Practices New Challenges*. Australia: NCVET.
- Stevens, J. (2002). *Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Şahan, H. H. (2007). İnternet Temelli Öğrenme. Demirel, Ö. (Ed.), *Eğitimde Yeni Yönelimler* (s. 259-276). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Şen, S. (2009). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Sınıf Öğretmenlerinin Bilgisayar Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şerefhanoglu, H. (2007). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Bilgisayara Yönelik Tutumları İle Çoklu Zeka Alanlarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2001). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Allyn and Bacon.
- Tarcan, A. (2005). Düünden Bugüne İnternet Üzerine Felsefi Yaklaşımlar. Tarcan, A. (Ed.), *İnternet ve Toplum* (s. 2-9). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Teo, T. and Noyes, J. (2008). Development and Validation of a Computer Attitude Measure for Young Students (CAMYS). *Computers in Human Behavior*. Vol. 24; 2659-2667. Web: <http://www.sciencedirect.com> adresinden 5 Ocak 2010'da alınmıştır.
- Tezbaşaran, A. A. (2008). *Likert Tipi Ölçek Hazırlama Kılavuzu*. Mersin: Kendi Yayını.
- Tezci, E. (2003). Web Tabanlı Eğitimin Demokrasi Bilincinin Gelişimine Etkisi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*. Vol. 2, Issue 3; 157-163. Web: <http://www.tojet.net> adresinden 12 Eylül 2009'da alınmıştır.
- Tezci, E. (2009). Teachers' Effect on Ict Use in Education: The Turkey Sample. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, Vol. 1, Issue. 1; 1285–1294. Web: <http://www.sciencedirect.com> adresinden 5 Ocak 2010'da alınmıştır.
- The World Bank (2011). *ICT and Education*. <http://web.worldbank.org> adresinden 24 Temmuz 2011'de alınmıştır.
- Tinio, V. L. (2003). *ICT in Education*. New York: Bureau for Development Policy.
- Tsai, C., Lin, S. S. J. and Tsai, M. (2001). Developing an Internet Attitude Scale for High School Students. *Computers and Education*. Vol. 37; 41-51. Web: <http://www.sciencedirect.com> adresinden 5 Ocak 2010'da alınmıştır.
- TTKB (2005). *Sosyal Bilgiler Dersi 6 ve 7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Web: <http://ttkb.meb.gov.tr/program.aspx> adresinden 7 Şubat 2010'da alınmıştır.
- UNESCO (2011). *ICT in Education*. <http://www.unesco.org> adresinden 24 Temmuz 2011'de alınmıştır.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uslu, Ö. (2008). *İlköğretimde Çalışan Öğretmenlerin Bilgisayara Karşı Tutumları ve Bilgisayar Kaygı Düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Uzunboylu, H. (1995). *Bilgisayar Öğrenme Düzeyi İle Bilgisayara Yönelik Tutumlar Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Vittinghoff, E., Shiboski, S. C., Glidden, D. V. and McCulloch. C. E. (2005). *Regression Methods in Biostatistics: Linear, Logistic, Survival and Repeated Measures Models*. New York: Springer Science and Business Media Inc.

- Volman, M., Eck, E., Heemskerk, I. and Kuiper, E. (2005). New Technologies, New Differences. Gender and Ethnic Differences in Pupils' Use of ICT in Primary and Secondary Education. *Computers and Education*. Vol. 45; 35-55. Web: <http://www.sciencedirect.com> adresinden 5 Ocak 2010'da alınmıştır.
- Voogt, J. and Knezek, G. (2008). Information Technology in Primary and Secondary Education: Emerging Issues. Voogt, J., Knezek, G. (Eds.), *International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education* (p. 1-14). New York: Springer Science Business Media LLC.
- Williams, L. (2001). ICFT Information Communication and Friendship Technology: Philosophical Issues Relating to the Use of ICT in School Settings. Leask, M. (Ed.), *Issues in Teaching Using ICT* (p. 49-60). London: Routledge.
- Yılmaz, İ. (2006). *Eğitim Fakültesinde Eğitim Görmekte Olan Öğretmen Adaylarının Bilgisayar ve İnternet Kullanımına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Yurdakul, B. (2007). Uzaktan Eğitim. Demirel, Ö. (Ed.), *Eğitimde Yeni Yönelimler* (s. 259-276). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Zittrain, J. (2008). *The Future of the Internet and How to Stop It*. London: Yale University Press.

EKLER

EK 1: Faktörlerine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları İçin Bilgi ve İletişim Teknolojilerine (BİT) Yönelik Genel Tutum Ölçeği (Sobitto-G)

Madde Nu.	Pilot Madde Nu.	Faktör Adları	Ölçek Maddeleri
1	7	Genel Eğitsel Fayda	BİT sayesinde öğrenme daha hızlı gerçekleşir.
2	8		Bilgisayar önemli bir eğitimsel araçtır.
3	1		Öğrenme, bilgisayar ve interneti kullanarak daha kolay gerçekleşir.
4	2		Eğitimde BİT'in kullanılması verimi artırır.
5	3		Video, animasyon ve Powerpoint vb. ile yapılan eğitimi daha çok seviyorum.
6	14		İnternette yeni şeyler öğrenmekten zevk alırım.
7	11		İnternet üzerinden araştırma yapmaktan daha çok hoşlanıyorum.
8	25	Derslerde Kullanımı	Derslerime hazırlıkta BİT kullanmam bana zaman kazandırır.
9	29		Derslerime hazırlanırken BİT kullanmam işimi kolaylaştırır.
10	30		Derslerimle ilgili web sayfalarına üyelik bana yarar sağlar.
11	26		Derslerimle ilgili faaliyetlerde web sitelerinden yararlanmak zevklidir.
12	21		BİT'in derslerde kullanılması eğitim kalitesini artırır.
13	12	Ders Çalışmaya Olumsuz Etki	İnternet üzerinden ders çalışırken dikkatim dağılır.
14	13		İnternette gezinmek yorucudur.
15	15		İnternette gezinmek çoğunlukla zaman kaybıdır.
16	9		Derslere bilgisayarla hazırlanırken çok yoruluyorum.
17	15	Güven	İnternette öğrenilen bilgiye şüpheyle bakarım.
18	18		Kütüphaneye gitme yerine internette araştırmayı tercih ederim.
19	16		İnternete özgü dil bana itici geliyor.
20	25	Zararlı Yön	İnternet bağımlılığa neden olur.
21	23		İnternet insanların yaratıcılığını azaltır.
22	24		Eğitim ve öğretimde bilgisayar kullanımı öğrencileri tembelliğe iter.
Çıkarılan Maddeler	4	Bilgisayar kullanmak eğlencelidir.	
	5	İnterneti kullanmam hayata bakış açımı genişletir.	
	6	İnternet sayesinde bilgilerimi güncel tutabilirim.	
	17	Günümüzde bilgisayar ve interneti kullanmak zorunluluktur.	
	19	Bilgisayar kullanmayı öğrenmek zordur.	
	20	Herhangi bir zorunluluk olmasa asla bilgisayar ve internet kullanmam.	
	22	Bilgisayar kullananlar sosyal hayattan uzaktırlar.	
27	Derslerde eğitsel bilgisayar oyunları kullanılması öğrenmeyi artırır.		

EK 2: Faktörlerine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları İçin Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) Sosyal Bilgiler Eğitim Öğretiminde Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği (Sobitto-S)

Madde Nu.	Pilot Madde Nu.	Faktör Adları	Ölçek Maddeleri
1	4	Fayda	BİT'in kullanıldığı Sosyal Bilgiler Dersi'nde verim daha yüksektir.
2	10		Sosyal Bilgiler eğitiminde BİT kullanımı yaratıcı düşüncüyü geliştirir.
3	6		BİT sayesinde Sosyal Bilgiler öğretimi yapmak öğrenciler için daha eğlencelidir.
4	3		İnternet Sosyal Bilgiler Dersi'nde bilgilerin güncellenmesinde önemli bir araçtır.
5	1		Sosyal Bilgiler eğitiminde BİT'ten yararlanmak öğretimin daha etkin olmasını sağlar.
6	2		Sosyal Bilgiler ders sunumlarını projeksiyon cihazından yapmak öğrenmede daha etkilidir.
7	12		Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili web sayfalarını takip etmek mesleki yönden gelişmeyi sağlar.
8	5		Sosyal Bilgiler Dersi için internetten araştırma yapmak daha kolaydır.
9	13		Sosyal Bilgiler öğretmenin dersiyle ilgili duyuruları internet üzerinden (kendi web sayfası, e-posta gibi) yapması erişimi kolaylaştırır.
10	14	Etkileşim	Bilgisayar destekli haritalar, animasyonlar, videolar, fotoğraflar vb sayesinde Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğrenci düzeyine daha kolay iner.
11	15		Sosyal Bilgiler öğretmenleri eğitsel yazılımları derslerinde etkin bir şekilde kullanmalıdır.
12	17		Sosyal Bilgiler Dersi'nde BİT sayesinde harita, şekil, grafik vb ile etkileşimi daha da arttırmak mümkündür.
13	9		Sosyal Bilgiler öğretiminde BİT kullanımı içerikten çok görselliğe vurgu yaptığından öğrenci dikkatini dağıtır.
14	19	Alternatif	Sosyal Bilgiler Dersi'nde BİT sayesinde müze eğitimi, tarihi mekanlar daha etkili bir şekilde öğrencilere sunulabilir.
15	18		BİT sayesinde Sosyal Bilgiler Dersi'nde geziler (müze, açık alan, coğrafi vs) sanal ortamda daha da zevkli hale gelir.
16	20		BİT sayesinde Sosyal Bilgiler Dersi'nde olay ve olguların değişimi (tarihi savaşlar, erozyon gibi) simülasyonlarla daha iyi öğretilir.
Çıkarılan Maddeler	7		Sosyal Bilgiler Dersi için internetten elde edilen bilgi güvenilir değildir.
	8		Sosyal Bilgiler öğretiminde BİT kullanımı öğrenci motivasyonunu artırır.
	11		Sosyal Bilgiler derslerinde BİT kullanımı öğrencileri hazırlığa iter.
	16		BİT'in kullanıldığı Sosyal Bilgiler dersini daha çok seviyorum.
	21		Sosyal Bilgiler Dersi ile ilgili her şey BİT sayesinde öğretilir.

EK 3: Sobitto-G ve Sobitto-S Pilot Uygulama Ölçekleri

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrenimine devam eden **Ercenk HAMARAT** tarafından yazılacak olan **yüksek lisans tezinde** kullanılmak üzere uygulanmaktadır. Anketle elde edilecek veriler sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır ve tüm anket verileri sadece araştırmacı tarafından incelenecektir. Araştırma, bilimsel nitelik taşıdığından derlenen tüm bilgiler gizli tutulacaktır.

Anketin amacı, Sosyal Bilimler öğretmen adaylarının "**Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT)**" hakkındaki tutumlarını belirlemektir. Soruları tam olarak okuduktan sonra kendinize en uygun olan cevabı işaretlemenizi önermekteyim. Ankette yer alan sorulara objektif ve samimi cevaplar vereceğinize inanmaktayım. Ankette yer alan hiçbir cevap alanını boş bırakmamanız sonuçların geçerli bir şekilde değerlendirilmesi açısından son derece önemlidir.

Zamanınızı ayırdığınız ve katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Ercenk HAMARAT

Balıkesir Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Sınıfınız : 1. Sınıf 2. Sınıf 3. Sınıf 4. Sınıf
Cinsiyetiniz : Kadın Erkek
Öğretimiz : 1. Öğretim 2. Öğretim

1) Bilgisayarınız var mı?

(Eğer cevabınız "Hayır" ise 2. ve 3. soruları atlayınız.)

Evet Hayır

2) Bilgisayarınız varsa kaç yıldır sahipsiniz?

0-1 yıl 1-3 yıl 3-5 yıl 5-10 yıl 10 yıl ve üzeri

3) Bilgisayarınız varsa internete bağlı mı?

Evet Hayır

4) Günde kaç saatinizi bilgisayar başında geçirirsiniz?

0-1 saat 1-3 saat 3-5 saat 5-10 saat 10 saat ve üzeri

5) Günde kaç saatinizi internet başında geçirirsiniz?

0-1 saat 1-3 saat 3-5 saat 5-10 saat 10 saat ve üzeri

6) Herhangi bir resmi kurumdan bilgisayar kursu aldınız mı?

Evet Hayır

Bilgi ve İletişim Teknolojilerini kullanma amacınızı sıralayınız.

(Aşağıdaki maddelerden BİT'i en çok kullanma amacınızdan en az kullanma amacınıza göre 1'den 9'a doğru sıralayınız. Örneğin; BİT'i en çok "İletişim" amacıyla kullanıyorsanız İletişim kısmında "1" kutucuğunu veya en az "Okuma" amacıyla kullanıyorsanız Okuma kısmında "9" kutucuğunu işaretleyiniz.)

Okuma	1	2	3	4	5	6	7	8	9
İletişim	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ders çalışma	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dosya indirme	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Boş zaman geçirme	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Araştırma yapma	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Müzik dinleme	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Film izleme	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Güncel takip etme	1	2	3	4	5	6	7	8	9

1. BÖLÜM	Sosyal Bilgiler Dersi için aşağıda sıralanmış olan BİT elemanlarını öğrenme, araştırma, ödev, proje vb için ne kadar sıklıkta kullanıyorsanız (X) işareti koyarak belirtiniz.	HER ZAMAN	SIKÇA	ARA SIRA	OLDUKÇA AZ	HIÇBİR ZAMAN
1	İnternet	☐	☐	☐	☐	☐
2	E-posta	☐	☐	☐	☐	☐
3	Kelime işlemciler (Word)	☐	☐	☐	☐	☐
4	Sunum Programları (Powerpoint)	☐	☐	☐	☐	☐
5	Hücre işlemciler (Excel)	☐	☐	☐	☐	☐
6	Veri tabanları (Access)	☐	☐	☐	☐	☐
7	Çizim programları (Paint, Photoshop)	☐	☐	☐	☐	☐
8	Film programları (Movie Maker, VideoStudio)	☐	☐	☐	☐	☐
9	Çoklu ortam programları (HyperStudio)	☐	☐	☐	☐	☐
10	Web sayfası hazırlama programları (Frontpage, Dreamweaver)	☐	☐	☐	☐	☐
11	Benzetim Yazılımları (Stagecast Creator)	☐	☐	☐	☐	☐

2. BÖLÜM	Aşağıda verilen ifadelerden her birine ne derece katılıyorsunuz onunla ilgili ifadelerinin altındaki boşluklara çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz	KESİNLİKLE KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
1	Öğrenme, bilgisayar ve interneti kullanarak daha kolay gerçekleşir.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Derslerde BİT'in kullanılması verimi artırır.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Video, animasyon ve Powerpoint vb kullanılarak işlenen dersleri daha çok seviyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Bilgisayar kullanmak eğlencelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
5	İnterneti kullanmam hayata bakış açımı genişletir.	☐	☐	☐	☐	☐
6	İnternet sayesinde bilgilerimi güncel tutabilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
7	BİT sayesinde öğrenme daha hızlı gerçekleşir.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Bilgisayar önemli bir eğitimsel araçtır.	☐	☐	☐	☐	☐
9	İnternette gezinmek çoğunlukla zaman kaybıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
10	İyi bir bilgisayar kullanıcısıyım.	☐	☐	☐	☐	☐

2. BÖLÜM	Aşağıda verilen ifadelerden her birine ne derece katılıyorsanız onunla ilgili ifadelerinin altındaki boşluklara çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz					
		KESİNLİKLE KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
11	Derslere bilgisayarla hazırlanırken çok yoruluyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
12	İnternet üzerinden araştırma yapmaktan daha çok hoşlanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
13	İnternet üzerinden ders çalışırken dikkatim dağılır.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Bilgisayar yazılımları konusunda yetersizim.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Bilgisayar kullanırken yardıma ihtiyaç duyarım.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Kendimi bilgisayar bilgisi konusunda yetersiz hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
17	İnternette gezinmek yorucudur.	☐	☐	☐	☐	☐
18	Bilgisayardaki tüm problemlerle kendim baş edebilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
19	İnternette yeni şeyler öğrenmekten zevk alırım.	☐	☐	☐	☐	☐
20	İnternette öğrenilen bilgiye şüpheyle bakarım.	☐	☐	☐	☐	☐
21	İnternete özgü dil bana itici geliyor.	☐	☐	☐	☐	☐
22	Günümüzde bilgisayar ve interneti kullanmak zorunludur.	☐	☐	☐	☐	☐
23	Kütüphaneye gitme yerine internette araştırmayı tercih ederim.	☐	☐	☐	☐	☐
24	Bilgisayar kullanmayı öğrenmek zordur.	☐	☐	☐	☐	☐
25	Herhangi bir zorunluluk olmasa asla bilgisayar ve internet kullanmam.	☐	☐	☐	☐	☐
26	BİT'in eğitimde kullanılması eğitim kalitesini artırır.	☐	☐	☐	☐	☐
27	Bilgisayar kullananlar sosyal hayattan uzaktırlar.	☐	☐	☐	☐	☐
28	İnternet insanların yaratıcılığını azaltır.	☐	☐	☐	☐	☐
29	Eğitim ve öğretimde bilgisayar kullanımı öğrencileri tembelleğe iter.	☐	☐	☐	☐	☐
30	İnternet bağımlılığa neden olur.	☐	☐	☐	☐	☐
31	Eğitim faaliyetlerinde web sitelerinden yararlanmak zevklidir.	☐	☐	☐	☐	☐
32	Derslerde eğitsel bilgisayar oyunları kullanılması öğrenmeyi artırır.	☐	☐	☐	☐	☐
33	Derslerime hazırlıkta BİT kullanmam bana zaman kazandırır.	☐	☐	☐	☐	☐
34	Derslerime hazırlanırken BİT kullanmam işimi kolaylaştırır.	☐	☐	☐	☐	☐
35	Eğitimle ilgili web sayfalarına üyelik insana yarar sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐

3. BÖLÜM	Aşağıda verilen ifadelerden her birine ne derece katılıyorsanız onunla ilgili ifadelerinin altındaki boşluklara çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz	KESİNLİKLE KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
1	Sosyal Bilgiler eğitiminde BİT'ten yararlanmak öğretimin daha etkin olmasını sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Sosyal Bilgiler ders sunumlarını projeksiyon cihazından yapmak öğrenmede daha etkilidir.	☐	☐	☐	☐	☐
3	İnternet Sosyal Bilgiler Dersi'nde bilgilerin güncellenmesinde önemli bir araçtır.	☐	☐	☐	☐	☐
4	BİT'in kullanıldığı Sosyal Bilgiler Dersi'nde verim daha yüksektir.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Sosyal Bilgiler Dersi için internette araştırma yapmak daha kolaydır.	☐	☐	☐	☐	☐
6	BİT sayesinde Sosyal Bilgiler öğretimi yapmak öğrenciler için daha eğlencelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Sosyal Bilgiler Dersi için internette elde edilen bilgi güvenilir değildir.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Sosyal Bilgiler öğretiminde BİT kullanımı öğrenci motivasyonunu artırır.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Sosyal Bilgiler öğretiminde BİT kullanımı içerikten çok görselliğe vurgu yaptığından öğrenci dikkatini dağıtır.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Sosyal Bilgiler eğitiminde BİT kullanımı yaratıcı düşünceyi geliştirir.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Sosyal Bilgiler derslerinde BİT kullanımı öğrencileri hazırcılığa iter.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili web sayfalarını takip etmek mesleki yönden gelişmeyi sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Sosyal Bilgiler öğretmeninin derisiyle ilgili duyuruları internet üzerinden (kendi web sayfası, e-posta gibi) yapması erişimi kolaylaştırır.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Bilgisayar destekli haritalar, animasyonlar, videolar, fotoğraflar vb sayesinde Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğrenci düzeyine daha kolay iner.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Sosyal Bilgiler öğretmenleri eğitsel yazılımları derslerinde etkin bir şekilde kullanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
16	BİT'in kullanıldığı Sosyal Bilgiler dersini daha çok seviyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
17	Sosyal Bilgiler Dersi'nde BİT sayesinde harita, şekil, grafik vb ile etkileşimi daha da arttırmak mümkündür.	☐	☐	☐	☐	☐
18	BİT sayesinde Sosyal Bilgiler Dersi'nde geziler (müze, açık alan, coğrafi vs) sanal ortamda daha da zevkli hale gelir.	☐	☐	☐	☐	☐
19	Sosyal Bilgiler Dersi'nde BİT sayesinde müze eğitimi, tarihi mekanlar daha etkili bir şekilde öğrencilere sunulabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
20	BİT sayesinde Sosyal Bilgiler Dersi'nde olay ve olguların değişimi (tarihi savaşlar, erozyon gibi) simülasyonlarla daha iyi öğretilir.	☐	☐	☐	☐	☐
21	Sosyal Bilgiler Dersi ile ilgili her şey BİT sayesinde öğretilir.	☐	☐	☐	☐	☐

EK 4: Sobitto-G ve Sobitto-S Uygulama Ölçekleri

Değerli Katılımcı,

Sosyal Bilgiler öğretmen adayları için bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik tutumları ölçmek amacı ile yapılan bu araştırma, kişisel bilgiler ve birincisi 22, ikincisi 16 ifadeden oluşan iki ölçeğin yer aldığı üç bölümden (B1, B2 ve B3) oluşmaktadır. Her bir ifadeyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni, ilgili yere çarpı [X] işareti ile belirtiniz. Araştırma sonuçlarını doğrudan etkileyeceği için ifadelere samimi cevaplar vermeniz ve hiçbir cevap alanını boş bırakmamanız beklenmektedir. Elde edilen bilgiler, sadece araştırmacı tarafından incelenecek ve gizli tutulacaktır. Sonuçların değerlendirilmesinde kullanılmayacağı için adınızı yazmanıza gerek yoktur.

Zamanınızı ayırdığınız ve katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Ercenk HAMARAT
Balıkesir Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Bilgiler Eğitimi

B1

Kişisel Bilgiler

- Sınıfınız** : 1. Sınıf 2. Sınıf 3. Sınıf 4. Sınıf
Cinsiyetiniz : Kadın Erkek
Öğretiminiz : 1.Öğretim 2. Öğretim

1 **Bilgisayarınız var mı? (Eğer cevabınız "Hayır" ise 2. ve 3. soruları atlayınız.)**
 Evet Hayır

2 **Bilgisayarınız varsa kaç yıldır sahipsiniz?**
 0-1 yıl 1-3 yıl 3-5 yıl 5-10 yıl 10 yıl ve üzeri

3 **Bilgisayarınız varsa internete bağlı mı?**
 Evet Hayır

4 **Günde kaç saatinizi bilgisayar başında geçirirsiniz?**
 0-1 saat 1-3 saat 3-5 saat 5-10 saat 10 saat ve üzeri

5 **Günde kaç saatinizi internet başında geçirirsiniz?**
 0-1 saat 1-3 saat 3-5 saat 5-10 saat 10 saat ve üzeri

6 **Herhangi bir resmi kurumdan bilgisayar kursu aldınız mı?**
 Evet Hayır

Sosyal Bilgiler eğitim-öğretimi için aşağıda sıralanmış olan
BİT elemanlarını öğrenme, araştırma, ödev, proje vb için
hangi sıklıkta kullanıyorsunuz (X) işareti koyarak belirtiniz.

	HER ZAMAN	SIKÇA	ARA SIRA	OLDUKÇA AZ	HIÇBİR ZAMAN
1 İnternet	☐	☐	☐	☐	☐
2 E-posta	☐	☐	☐	☐	☐
3 Kelime işlemciler (Word)	☐	☐	☐	☐	☐
4 Sunum Programları (Powerpoint)	☐	☐	☐	☐	☐
5 Hücre işlemciler (Excel)	☐	☐	☐	☐	☐
6 Veri tabanları (Access)	☐	☐	☐	☐	☐
7 Çizim programları (Paint, Photoshop)	☐	☐	☐	☐	☐
8 Film programları (Movie Maker, VideoStudio)	☐	☐	☐	☐	☐
9 Çoklu ortam programları (HyperStudio)	☐	☐	☐	☐	☐
10 Web sayfası hazırlama programları (Frontpage, Dreamweaver)	☐	☐	☐	☐	☐

